

ΜΟΥΣΙΚΗ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΜΟΥΣΙΚΟΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΜΕΤΑ ΤΕΜΑΧΙΩΝ ΦΩΝΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΕΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΙΚΗ ΠΑΡΑΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ

ΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΞΕΝΩΝ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΜΟΥΣΙΚΟΛΟΓΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ Γ. Δ. ΠΑΧΤΙΚΟΣ

ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑΚΑ ΑΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ Η ΕΘΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Ἐν προηγουμέναις φύλλοις τῆς «Μουσικῆς» (τεύχ. 6, 7 καὶ 9) περὶ τῆς σχολειακῆς μουσικῆς γράψαντες ἐπεφυλάχθημεν νὰ εἰπωμεν ὀλίγα τινὰ καὶ περὶ τῶν ἄσμάτων ἐκείνων, ἅτινα δέον διὰ τὴν ἀληθῆ τῶν μαθητευομένων παιδαγωγίαν νὰ διδάσκωνται ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν ἐκπαιδευτηρίοις. Ὁ καθορισμὸς τῶν σχολειακῶν ἄσμάτων ἐξαρτᾶται παρ' ἅπανσι τοῖς λαοῖς ἐκ τοῦ εἶδους καὶ τοῦ σκοποῦ τῶν σχολείων. Ἀφ' οὗ δὲ καὶ παρ' ἡμῖν ὡς πρῶτιστος σκοπὸς τῶν ἐλληνικῶν ἐκπαιδευτηρίων ἀναγράφεται πανταχοῦ ἡ χριστιανική, ἠθικὴ καὶ ἐθνικὴ διαπαιδαγώγησις καὶ μόρφωσις τῆς σπουδάζουσας νεολαίας, οἰκοθεν ἐννοεῖται ὅτι καὶ ἡ μουσικὴ πάλαιθεν πρέπει νὰ εἶνε ἀνάλογος, δέον δηλονότι τὸν σκοπὸν τοῦτον καὶ τὰ σχολικὰ ἄσματα νὰ ὑπηρετῶσι καὶ νὰ λαμπρύνωσιν.

Κατὰ ταῦτα ἄρα εὐνόητον τυγχάνει, ὅτι ἡ ὑπόθεσις τῶν σχολειακῶν ἄσμάτων δέον νὰ ᾖ κατὰ τὸ ποιητικὸν περιεχόμενον καὶ κατὰ τὸ μουσικὸν μέλος *θρησκευτικῆ, ἠθικῆ καὶ ἐθνικῆ*, οὕτως ὥστε ἐν τῇ ψυχῇ τῶν μαθητευομένων νὰ διεγερθῶσι ζωηρὰ σεβασμοῦ καὶ εὐλαβοῦς πειθαρχίας συναισθήματα πρὸς τὸν Θεόν, τὴν Ἀρετὴν καὶ τὴν Πατρίδα. Εὐνόητον δ' ὅτι τὰ τοιαῦτα ἄσματα ἀντλόγως τοῦ σκοποῦ καὶ τοῦ βαθμοῦ τῶν σχολῶν δύνανται κατὰ ποσὸν καὶ κατὰ ποιὸν καὶ κατὰ τι νὰ παραλλαγῶσιν. Ἄλλα π. χ. τὰ ἄσματα τῶν Νηπιαγωγείων, ἄλλα τῶν Δημοτικῶν καὶ Ἀστικῶν σχολῶν καὶ ἄλλα τῶν Γυμνασίων καὶ Διδασκαλείων. Τὰ ἐν τοῖς Νηπιαγωγείοις καὶ ταῖς κατωτέροις τάξεσι τῶν Ἀστικῶν

διδασκόμενα ἄσματα δὲν πρέπει νὰ ὑπερβῶσι τὰ διὰ πέντε ἢ καὶ διὰ πασῶν διαστήματα τῆς φυσικῆς διατονικῆς κλίμακος. Ἡ ὑπερβασία τούτων ἀποτελεῖ τοῦτ' αὐτὸ μουσικὸν ἔγκλημα, διότι διὰ τοῦ ἐκδιασμοῦ καὶ τῆς ὑπερεντάσεως τῶν φωνῶν καταστρέφονται τὰ εὐπλαστά φωνητικὰ ὄργανα τῶν μικρῶν μαθητῶν. Καὶ ἐν τούτοις πόσα τοιαῦτα θύματα δὲν ἀριθμοῦνται!

Τὰ διὰ τοὺς μικροὺς παῖδας προωρισμένα ἄσματα δέον νὰ ψαλῶσι *μονοφωνῶς*, διότι ἡ πολυφωνία (διφωνία, τριφωνία κλπ.) εἶνε ζήτημα φωνῆς μεγαλειτέρας ἡλικίας καὶ εὐρυτέρας ἐντάσεως, ἕνεκα δὲ τοῦ τεχνικωτέρου συνδυασμοῦ τῶν συμφῶνων φθόγγων καὶ μακρᾶς ἔξεως. Δι' ἡμᾶς ἰδίως τοὺς Ἀνατολίτας ἡ ἁρμονικὴ πολυφωνία μετὰ κόπου ἐκμανθάνεται, διότι σπανίως ἢ οὐδόλως αὕτη ἀκούεται ἐν ταῖς οἰκογενείαις ἡμῶν, ἐν τοῖς ναοῖς καὶ ἐν τῇ κοινωνικῇ ἐν γένει βίῃ. Τὸ μουσικῶς δὲ ἀγύμναστον τῶν διδασκάλων ἔτι μᾶλλον παρακωλύει τὴν προαγωγὴν τῆς ὠραίας καὶ ἐπιβλητικῆς πολυφωνίας παρ' ἡμῖν, ἢ ὅποια θαυμασίως ἐξάγει τὰ ἄσματα.

Ὅπου δὲ ἐν ταῖς ἀνωτέροις τάξεσι τῶν δημοτικῶν καὶ ἀστικῶν σχολῶν ἐπιβάλλεται πλέον καὶ ἡ κατὰ *παρασημαντικὴν*, ἤτοι μουσικὴν γραφὴν διδασκαλία τῆς μουσικῆς, τὰ ἄσματα δύνανται νὰ ψαλῶσιν οὐ μόνον ἐν *μονοφωνίᾳ*, ἀλλὰ καὶ ἐν *διφωνίᾳ*, διαιρουμένων προηγουμένως τῶν φωνῶν τῶν μαθητῶν καταλήλως. Ἐν τοῖς Γυμνασίοις δὲ καὶ τοῖς Διδασκαλείοις, ὅπου ἡ παιδικὴ φωνὴ μετατρέπεται ἤδη εἰς *ἐφηβικὴν* διὰ τοῦ φυσικοῦ νόμου τοῦ τραγισμοῦ τῆς φωνῆς, οἱ μαθηταὶ δύνανται νὰ ψάλλωσι καὶ *τρίφωνα* ἄσματα σπανιώτατα δὲ καὶ *τετράφωνα*, ἂν ἡ εἰς *δξυφώνους, μεσοφώνους καὶ βαρυφώνους* διαίρεσις τῶν φωνῶν ἐπιτρέπει τὸ τοιοῦτον.

Περὶ τῆς μουσικῆς μορφώσεως τῶν Διδασκαλείων, περὶ τοῦ τρόπου δηλονότι τῆς διδασκαλίας τῆς ψῆδ- κῆς καὶ περὶ τῶν ὁρίων αὐτῆς, ἐπιφυλαττώμεθα εἰ- δικώτερον νὰ ἐπανέλθωμεν ἄλλοτε, ἀφ' οὗ μάλιστα ἄμεσον πρὸς τοῦτο ἀφορμὴν παρέσχεν ἡμῖν καὶ ὁ τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς Σμύρνης καὶ τοῦ ἀρτισυ- στάτου αὐτῆς Διδασκαλείου μεμουσωμένους Γυμνασιάρ- χης κ. Ν. Καπετανάκης, ὁ δὲ τῆς οὗτος καὶ ἐν- θερμὸς τῆς μουσικῆς παιδαγωγίας ὑπέρμαχος, ζητῶν παρ' ἡμῶν ὁδηγίας τινὰς ἢ καὶ ὅλον ἀναλυτικὸν πρόγραμμα περὶ τοῦ τρόπου τῆς μουσικῆς διδασκα- λίας καὶ περὶ τῶν ὁρίων τῆς μουσικῆς μορφώσεως τῶν δημοδιδασκάλων. Θὰ πράξωμεν δὲ τοῦτο λίαν εὐχαρίστως καθόσον καὶ τὸ τελευταίως ἐκδοθὲν « Ἀ- ναλυτικὸν Πρόγραμμα τῶν Σχολῶν τῆς Ἀρχιεπισκο- πῆς Κωνσταντινουπόλεως », τὸ συνταχθὲν ὑπὸ τῆς Ἐκπαιδευτικῆς τῶν Πατριαρχείων Ἐπιτροπῆς δὲν καθορίζει τὰ τεχνικὰ ὅρια τῆς ψῆδῆς, ἀλλὰ τὸ εἶδος μόνον τῶν ἁσμάτων, ἐρεῖδον αὐτὰ πᾶν ὀρθῶς ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ δημοτικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ μέλους.

Ἄλλ' ὅποιον ἄρα γε δεόν νὰ ἦ καὶ τὸ μουσικόν, ἦτοι τὸ μελωδικὸν περιεχόμενον τῶν σχολικῶν ἁσμάτων; Μετὰ τὰ ἀνωτέρω γενικῶς ρηθέντα νομί- ζομεν ὅτι καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο ἀφ' ἑαυτοῦ λύεται καὶ διευκρινίζεται. Οὐδεμία λοιπὸν ἀμφιβολία, ὅτι ἐν τοῖς διδασκομένοις ἁσμασι τῶν σχολείων δεόν νὰ ἐγκατο- πτρίζωνται ὅλαί αἱ δυνατόι τεχνικαὶ ιδιότητες τοῦ ἐθνικοῦ ἐλληνικοῦ μέλους, αἱ ὅσαι ἐνηχοῦσιν ἐν τοῖς Ἦχοις καὶ τοῖς τρόποις τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν μου- σικῆς, οὕτως ὥστε τὰ ὅρα τῶν ἐλληνοπαίδων καὶ παιδιόθεν νὰ πληρῶνται ἀπὸ τὰ νάματα τῆς χαρα- κτηριστικῆς ἐλληνικῆς μελωδίας. Ὁ Χαιρωνεὺς φι- λόσοφος διὰ τοῦ περὶ παιδῶν ἀγωγῆς λόγου αὐτοῦ σπουδαίως διευκολύνει καὶ τὸ ζήτημα τῆς μουσικῆς παιδαγωγίας. « Πρέπει, λέγει, αἱ ἴδιαι μητέρες νὰ τρέφωσι τὰ ἑαυτῶν τέκνα καὶ νὰ θηλάζωσιν αὐτὰ, καθόσον μετὰ περισσοτέρας συμπαθείας καὶ ἐπιμε- λείας θὰ τὰ θρέψωσιν, ἐπειδὴ ἀπὸ καρδίας καὶ ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἀγαπῶσι τὰ τέκνα των ». Τὰς τίθας δὲ καὶ τὰς τροφὰς ἐπιτρέπει μόνον ἐπὶ μητρικῆ ἀνε- παρκείᾳ.

Οὕτω λοιπὸν καὶ αἱ ἡμέτεραι σχολαί, ὡσπερ φι- λόσοφοι πνευματικαὶ μητέρες, δεόν δι' ἀκραιφνοῦς ἐλλ. μουσικῆς τροφῆς νὰ τρέφωσι καὶ νὰ μορφῶσιν τὴν σπουδάζουσαν ἐλληνικὴν νεολαίαν. Ἐνὶ λόγῳ πρέ- πει τὰ σχολειακὰ ἁσματα, ἵνα ἐπιτύχωσι τὸν παιδα- γωγικὸν αὐτῶν σκοπὸν, πρέπει νὰ ὦσιν, ὅσον ἐνεστίν,

ἐλληνικά, ἀπηχήσεις δηλονότι τῶν ἀγαθῶν τοῦ ἐθνι- κοῦ βίου, τῶν ἐθνικῶν ἰδεωδῶν καὶ τῆς ἐν γένει ἐθνι- κῆς μουσικῆς συνειδήσεως. Ἄν δέ, ἐνεκεν ἀνεπαρ- κείας, ἀναγκασθῶμεν ὑπὸ τὰς νῦν συνθήκας τοῦ βίου νὰ προστρέξωμεν ἐνίοτε καὶ εἰς ξένους Παρνασ- σοὺς καὶ εἰς τοῦτο νὰ εἴμεθα, ὅσον ἐνεστίν, ἐκλεκτι- κοί, ὅπως εἰς τὰς τίθας καὶ τὰς τροφὰς ἐν περι- πτώσει μητρικῆς ἀνεπαρκείας γίνονται αὐστηρῶς ἐκλεκτικοὶ καὶ οἱ γονεῖς διὰ τὰ ἑαυτῶν τέκνα¹.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐν τῇ μουσικῇ παιδαγωγίᾳ ἦσαν λίαν προσεκτικοί, διδάσκοντες, ὡς ρητῶς λέγει καὶ ὁ Πλάτων, « ἀγαθῶν μελιποίων ποιήματα ». Ἄλλὰ καὶ οἱ νεώτεροι εἰς τὸν πολιτισμὸν προηγμένοι λαοί, Γερμανοί, Γάλλοι, Ἴταλοί, Ἄγγλοι, κτλ. ἔχου- σιν εἰδικὰ συλλογὰς σχολειακῶν ἁσμάτων, φερόντων τὸν τύπον καὶ τὸν χαρακτήρα τοῦ ἐθνικοῦ αὐτῶν. Ὁ Αὐτοκράτωρ μάλιστα τῆς Γερμανίας οὐ μόνον διὰ τὰ σχολεῖα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ μουσικὰ ὄργανα συ- νέστησεν ἐνθέρμως τὰ ἀκραιφνῶς γερμανικὰ ἁσματα. Ὁ μέγας δὲ Γλάστων κατὰ τὰς τελευταίας τοῦ θα- νάτου του συγγὰς ἠθέλησε ν' ἀκούσῃ τὰ προσφιλῆ δημοτικὰ ἁσματα τῆς πατρίδος του, τὰ ὅποια εἶχε διδασκῆθαι ἀπὸ τὰς σχολειακὰς τάξεις.

Ἐν ᾧ λοιπὸν πάντα τὰ πεπολιτισμένα τῆς ὑψηλοῦ ἐθνη δι' ἐθνικῆς χροιάς ἁσμάτων μορφώνονται ἐν ταῖς σχολαῖς αὐτῶν, ἡμεῖς οἱ νεώτεροι Ἕλληνες, συγγέροντες τὰ σχολεῖα πρὸς τὰ ἀνώτερα Ὁδεῖα, ἐπιδεικνύομεν δυστυχῶς ἐν τῇ μουσικῇ τῆς νεολαίας παιδαγωγίᾳ ἀπεριόριστον κοσμοπολιτισμὸν. Διὰ τὸ τοῦτο; Διότι ἐλλείπει ἀκόμη παρ' ἡμῖν ἡ ἐθνικὴ μουσικὴ συνειδήσις, ἡ ἀληθὴς μουσικὴ μόρφωσις. Περιοριζόμενοι δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ μετὰ με- γάλῃ δυσαναλογίᾳ εἰς τὴν ἐκμάθησιν οὐ μόνον ξέ- νων ἁσμάτων, ἀλλὰ καὶ ἀκαταλλήλων διὰ σχολεῖα,

1. Κατὰ τὰυτα οὐδόλως συμφωνοῦμεν μετὰ τοῦ κ. Ν. Δελλίου, γράφοντος ἐν τῷ Προλόγῳ τῆς « Συλλογῆς ἐκλε- κτῶν χορῶν » του (Ἀθῆναι 1911) τάδε: « Μέχρι δὲ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἡ ἀληθὴς μουσικὴ μόρφωσις τοῦ ἔθνους φθά- σῃ εἰς τὸ ζηλευτὸν σημεῖον, ὥστε ν' ἀνιῆ τὰς ἐμπνεύσεις τῆς διὰ τὴν σχολικὴν χορωδίαν ἀπὸ τοῦ ἐθνικοῦ ἰδιώμα, καλὸν θὰ ἦτο νὰ ἐκλέγομεν ἐκ τῶν ξένων ἀριστουργημάτων ὅσα ἐξ αὐ- τῶν κινῶν περισσότερον τὸ ἐνδιαφέρον καὶ συμφωνοῦν μᾶ- λον μὲ τὸν χαρακτήρα ἡμῶν. » Ἄν καὶ πάντες οἱ λοιποὶ εἰ- δικοὶ μουσικοὶ οὕτω σκεφθῶσι, τότε τίνες θὰ φροντίσωσι καὶ διὰ τὴν ἀναπλήρωσιν τῶν μουσικῶς ἐλλειπόντων; Οἱ Εὐρω- πῆται, οἱ Κινεζοὶ ἢ οἱ Ἰάπωνες; Φρονοῦμεν ὅτι οἱ Ἕλληνες μουσικοδιδάσκαλοι ἔχουσι τὸ καθῆκον ἐμμέσως ἢ ἀμέσως νὰ φροντίσωσι καὶ διὰ τὴν δημιουργίαν τῶν καταλλήλων σχολι- κῶν ἁσμάτων. Ἄλλως αἰωνίως θὰ εἴμεθα ἐρμῆσιον τῶν ξένων.

οὐδὲν ἄλλο πράττομεν ἢ νὰ δημουργῶμεν πρὸ τῷ κοσμοπολιτισμῷ καὶ τὴν περιφρόνησιν τῶν ἡμετέρων. Τίς δὲ θὰ εἶνε τόσον ἀφελῆς, ὥστε νὰ πιστεύῃ ὅτι ὁ διὰ ξενικῶν ἁσμάτων καὶ διὰ ξενικῶν μελωδιῶν ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας παιδευόμενος, θὰ αἰσθανθῆ κα- τόπιν ἀγάπην καὶ ἐκτίμησιν καὶ εἰς τὰ πάτρια, τὰ ὅποια ἢ οὐδόλως ἢ καὶ ἀτελῶς ἐδιδάχθη; Ἄς μὴ αὐτοαπατώμεθα!

Ἴσως δ' ἀντεῖπωσί τινες λέγοντες: Μὴ τάχα καὶ τὰ ξένα μουσουργήματα δὲν εἶνε ἔργα τέχνης; Καὶ ἀπαντῶμεν καὶ ἡμεῖς: εἶνε καὶ ταῦτα ἔργα τέχνης, ἀλλὰ τέχνης ξενικῆς ἐμπνεύσεως καὶ ξενικῶν συναι- σθημάτων. Μὴ τάχα καὶ τὰ ἀναγνωστικά, αἱ μυθο- λογίαι, αἱ ἱστορίαι κτλ. τῶν ξένων λαῶν δὲν ἔχουσι καὶ δι' ἡμᾶς ποικίλα διδάγματα; Διὰ τί λοιπὸν δὲν μορφώνομεν τὴν νεολαίαν τῶν σχολείων μας ἀπο- κλειστικῶς διὰ τούτων; Ἡ νομίζομεν ὅτι καὶ ἐν τῇ μουσικῇ δὲν ὑπάρχει ἐθνισμὸς; Πόσον ἀπατώμεθα! Ἄλλὰ τότε πρὸς τί αἱ διαφοραὶ καὶ οἱ ἀκατάπαυσ- τοι ἀγῶνες τῆς Γαλλικῆς, Γερμανικῆς, Ἰταλικῆς, Ὀλλανδικῆς κτλ. μουσικῆς σχολῆς;

Ἡ μουσικὴ πανταχοῦ καὶ πάντοτε ὑπῆρξεν ὁ ἀχώριστος σύντροφος καὶ ἡ πιστὴ εἰκὼν τοῦ ἐθνικοῦ ἐν γένει βίου τῶν λαῶν. Διὸ καὶ οἱ μουσικώτατοι ἡμῶν Πρόγονοι καὶ ἐθνοποιοὶ ὠνόμασαν τὴν μουσι- κήν, δημιουργὸν δηλονότι ἐθνικοῦ χαρακτήρος καὶ ἐθνικῶν ἰδεωδῶν. Ἄς μορφώσωμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν δι' ἁσμάτων σχολειακῶν ἀκραιφνῶς ἐλληνικῶν, τὰ ὅποια νὰ προδιβάζωσιν οὕτω τὴν τρισηλιετῆ ἐθνικὴν ἡμῶν δόξαν καὶ εὐκλειαν.

*Μὴ πλέον δάνειοι μελωδοὶ
μήτε σειρήνων ξένων ψῆδῆ
ὅπου κοιτῶν αἱ Μοῦσαι εἶχον
εἶναι τὸ ξένον μέλος ἡδὺ
ἀλλ' ὅμοιο ξένον ἔχει τὸν ἦχον.*

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ Η ΠΟΛΥΦΩΝΙΑ

Μακρόβιον καὶ κοινοφελὲς στάδιον δράσεως καὶ ἐρ- γασίας εὐχομαι: εἰς τὴν « Μουσικὴν, » ἣτις μετὰ τόσης καλλιτεχνίας καὶ ἀξιολόγου ὕλης ἐκδοδομένη, συμβολῆν σπουδαίαν παρέχει εἰς τὴν θεωρητικὴν καὶ πρακτι- κὴν ἀνάπτυξιν τῆς μουσικῆς. Ὁ ἀναγνῶν τὰς καλλι- τεχνικὰς ὑπερδιακοσίας ἤδη σελίδας αὐτῆς διαβλέπει

εὐχαρίστως τὴν ὑπὸ ἀξίων ἐργατῶν καὶ ἀρίστου ἀρ- χιεργάτου συντελουμένην ἐργασίαν εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς θείας τέχνης, μάλιστα δὲ περὶ τὸν κλά- δον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, ἣτις εἰς πα- ρακμὴν βαίνουσα καὶ μὴ συνδυαζομένη τανῶν με- τὰς καιρικὰς περιστάσεις, σπουδαῖον κίνδυνον καὶ σοβαρὰν ἀπειλεῖ ζημίαν εἰς τὴν θρησκευτικὴν τοῦ Γένους ἀνάπτυξιν. Καὶ τοῦ λόγου γενομένου περὶ τοῦ φλέγοντος τούτου ζητήματος ὀφείλω νὰ τονίσω τὸ εὐ- χάριστον γεγονός ὅτι αἱ ἰδέαι τῆς ἀξιοτίμου καὶ μου- σοτραφοῦς Διευθύνσεως τῆς « Μουσικῆς » εἰσὶ προσηρ- μοσμένοι μετὰ τὰς καιρικὰς ἀξιώσεις, καὶ μετὰ τὴν ἀνά- πτυξιν, ἣν ἐν τοῖς ἐσχάτοις καιροῖς ἀπανταχοῦ ἡ θεία αὐτὴ τέχνη ἀναλαμβάνει. Περὶ τὸ ζήτημα δὲ τοῦτο προκλούμενος ὡς ἐξῆς διατυπῶ εὐχαρίστως τὴν ἐμὴν ταπεινὴν ἀπόφασιν.

Βεβαίως ἡ ἐν τῇ Ἀγίᾳ ἡμῶν Ἐκκλησίᾳ πίστις καὶ ἡ ἐνυπάρχουσα ἀλήθεια ἐκ τῆς Ἱερᾶς Γραφῆς καὶ τῆς παραδόσεως προερχομένη δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀναπτύξεως, ἀλλὰ μία ἐστὶ διὰ μέσου τῶν αἰώ- νων, ἐκείνη ἣν παρέδωκαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτό- πται τοῦ Λόγου γενόμενοι καὶ οἱ μετὰ τούτους θεό- πνευστοι ἄνδρες, καὶ εἰς ταῦτα ἡ Ὁρθοδοξία ἐμμένει, ἃ ἀνέκαθεν ἐδιδάχθη μὴ καινοτομοῦσα μηδὲ προσθή- κας ἢ ἀφαίρεισις ἀποπειρωμένη. Ἄλλὰ νομίζω ὅτι προκειμένου περὶ ἐκείνων τῶν πραγμάτων, ἅτινα συντελοῦσιν εἰς τὴν ἐδραίωσιν καὶ ἐξωτερίκευσιν τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθηματός, ὧν προέχει ἡ ἐν τῇ Ἐκ- κλησίᾳ μουσικὴ, οὐ μόνον ἡ πρόοδος καὶ ἡ ἐξέλιξις αὐτῶν ἀνεμπόδιστος ἐστίν, ἀλλὰ τὸναντίον τοῦτο καὶ ἐπιβάλλεται ἐν τῷ συμφέροντι τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους.

Ἵπάρχει ἀληθῶς μεγάλη μερίς, ἣτις ἐναντιοῦται εἰς πᾶσαν ἀνάπτυξιν καὶ πρόοδον τῆς ἐν τῇ ὁμολο- γίᾳ μουσικῆς, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι κινδυνεύεται ἡ πά- τριος μουσικὴ νοθευομένη μετὰ ξένης, ὅαν θεωροῦσι τὴν πολύφωνον μουσικὴν. Ἡ μονότονος μουσικὴ ἢ ἐπικρατήσασα μέχρις ἡμῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἶναι, λέγουσιν, ἡ μουσικὴ τῶν πατέρων ἡμῶν, ἣν ὡς κό- ρην ὀφθαλμοῦ ἀμετάβλητον δεόν νὰ διακρατῶμεν ἐν τῇ λατρείᾳ, καὶ πᾶσα ταύτης ἀνάπτυξις ἢ μετα-βολὴ εἶναι μεταβολὴ τῶν ὁρίων, ἃ οἱ πατέρες ἡμῶν ἔθεντο, εἶναι ἱερόσυλος ἐπέμβασις τῶν νεωτεριστῶν.

Ἄλλὰ φέρε ἐξετάσωμεν ὄντως ἡ μονότονος μου- σικὴ εἶναι ἡ πατριος τοῦ Γένους μουσικὴ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ;

Ἐν τῇ Παλαιᾷ Γραφῇ ἀναγινώσκωμεν ὅτι ὁ Δα-

οὐδὲ κατέστησε τετραμυχιλίους ψάλτας, οὓς διήρσεσε εἰς 24 τάξεις καὶ ἀπέτελεσε χοροὺς ἵνα ἐκάστη τάξις ψάλη καθ' ἑβδομάδα, πᾶσι δὲ δημοῦ τὰς μεγάλας ἑορτὰς καὶ ἐψαλλον ἀμοιβαῶν (Παραλ. Α. Γ' 4—ΚΕ, 1—31).

Ὁ δὲ Ἰωσήπος ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν ἐπιπροσθέτει: «προῆγεν ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶν πλῆθος ὑμνοῦντες τὸν Θεόν, ἄδοντες πᾶν εἶδος μέλους σὺν τῇ ἡφ' ποιικίῳ (Ν. Θεοτόκη ἔκδοσ. Λειψίας 1773 σ. 522).

Ἐν ταῖς Ἀποστολικαῖς διαταγαῖς (Β, 57) ἀναγινώσκομεν «ἀνά δύο λεγομένων ἀναγνωσμάτων, ἕτερός τις τοῦ Δαβὶδ ψαλλέτω ὕμνους καὶ ὁ λαὸς τὰ ἀκροστίχια ὑποψαλλέτω».

Καὶ ἐν ταῖς ἐπ' ὀνόματι Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου συγγραφαῖς ἀναφέρεται: «Εἶτα ἄδουσι πεποιημένοις εἰς τὸν Θεὸν ὕμνοις πολλοῖς μέτροις καὶ μέλεσι τῇ μὲν συνηχοῦντες, τῇ δὲ ἀντιφώνοις ὕμνοις καὶ ἀρμονίαις ἐπιχειρονομοῦντες» καὶ ἀλλαχοῦ: «ὁ μὲν Ἱεράρχης εὐχὴν ἱεράν ἐπὶ τοῦ θεοῦ θυσιαστηρίου τελέσας, ἐξ αὐτῶν τῶν θυμῶν ἀρξάμενος ἀπέρχεται τῆς Ἱερᾶς τῶν ψαλμῶν μελωδίας, συναυδοῦσης αὐτῷ τὴν ψαλμικὴν ἱερολογίαν ἀπάσης τῆς ἐκκλησιαστικῆς διακοσμῆσεως». Ἐκ τούτων καὶ ἐξ ἄλλων ὁμοίων ῥητῶς δηλοῦται ὅτι καὶ ἡ μουσικὴ τῶν Ἑβραίων, ἀλλὰ καὶ ἡ μουσικὴ τῶν πρώτων χριστιανικῶν χρόνων ἦτο πολύφωνος, ἀναμφιδόλως δὲ ἡ πολυφωνία ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διετηρήθη καὶ εἰς τοὺς κατόπιν αἰῶνας.

Ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς δι' ἐιδικῆς νεαρᾶς ἐθέσπισεν ἐξ 25 προσώπων ἕκαστον τῶν χορῶν τῆς Ἁγίας Σοφίας, κατὰ δὲ τὸν Ψελλὸν διακόνισσαι: καὶ κόραι ἐλάμβανον μέρος εἰς πολυφώνους καὶ ἑναρμονίους Ἐκκλησιαστικούς χορούς. Ἀλλὰ μαρτύριον πασιφανὲς τῆς πολυφώνου ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς εἶναι ἡ σημερινὴ μουσικὴ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ῥωσσίας, ἣτις κατὰ τὰς ἐγκύρους μαρτυρίας αἰωνόβιον ἔχει τὴν ἀρχήν. Κατὰ τὴν ἀψευδῆ ἱστορίαν περὶ τὸν 10^{ον} αἰῶνα οἱ ἐκ Ῥωσσίας ἀπεσταλμένοι Βλαδιμήρου τοῦ Α' ἐλθόντες εἰς Κωνσταντινούπολιν ἤκουσαν ἐν τῇ Ἁγίᾳ Σοφίᾳ ὕμνῳδίας ἐξ 60 προσώπων, τοῦτο δὲ τὸ γεγονός σπουδαίως κατέβηλεξεν αὐτοὺς καὶ συνετέλεσεν ἵνα τὴν ὀρθοδοξίαν ὡς θρησκείαν ἀποδεχθῶσιν.¹

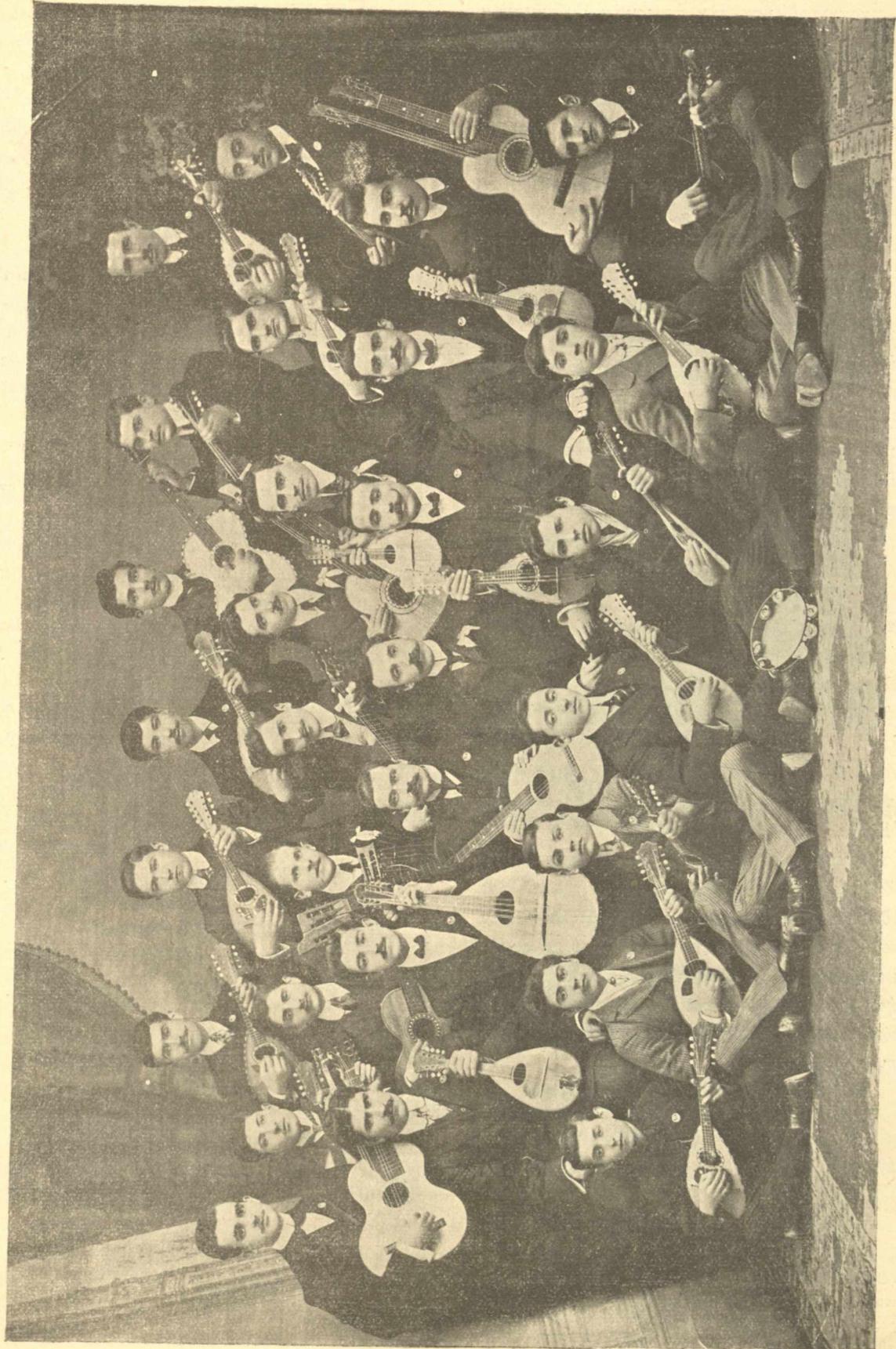
Τούτου δὲ γενομένου ἡ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ἐξα-

πέστειλεν εἰς Ῥωσσίαν καὶ Ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς καὶ ἱεροδιδασκάλους καὶ μεταφραστάς τῶν ἱερῶν βιβλίων, καὶ ἀναμφιδόλως, ἀφ' οὗ ἡ Ῥωσσία τὰ πάντα ἐν τῇ λατρείᾳ ἔλαβεν ἐκ Βυζαντίου, βεβαίως ἀπαραιτήτως καὶ τὴν μουσικὴν τῆς ὕμνολογίας ἐκεῖθεν παρέλαβεν. Ἀφ' οὗ ἡ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ἀπέστειλεν ἐπιτελεῖον Ἀρχιερέων καὶ ἱερέων, βεβαίως θὰ ἀπέστειλε καὶ τοὺς καταλλήλους διὰ τὴν λατρείαν μουσικούς. Ἐκ τούτου δυνάμεθα νὰ υποθέσωμεν ὅτι οὐ μόνον ἡ Ῥωσσικὴ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μουσικὴ προέρχεται ἐκ Βυζαντίου, καὶ εἶναι μὲ παραλλαγὰς βεβαίως ἡ ἐθνικὴ τοῦ Γένους μουσικὴ, ἀλλ' ὅτι τοιαύτην εἰς χρήσιν μουσικὴν εἶχον καὶ οἱ δύο αἰῶνες τῆς ἐποχῆς ταύτης ἀφιστάμενοι Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς καὶ Κοσμάς καὶ οἱ ἄλλοι ὕμνογράφοι.

Ἐκ τῶν ὑπερασπιστῶν τοῦ ἀναλλοιώτου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς οὐδεὶς ἠδυνήθη νὰ καταδείξῃ ὅτι ἡ σήμερον ὡς ἔχει μουσικὴ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, εἶναι ἡ μουσικὴ ἢ πρὶν τῆς Ἀλώσεως, ἢ μουσικὴ τῶν εὐκλεῶν Βυζαντικῶν χρόνων. Τούναντίον ὁ ἀοίδιμος Ἰω. Τσέτσης καὶ ἄλλοι εἰσέτι κατέδειξαν ὅτι ἡ σημερινὴ μουσικὴ κατὰ τὰ 8/10 εἶναι Τουρκο-περσικὴ (;), διεμορφώθη δὲ οὕτω κατὰ τὸ 1816 ὑπὸ πεπειραμένων μὲν ἀνδρῶν τοῦ Χρυσάνθου, Χουρμουζίου καὶ Γρηγορίου, ὧν ὅμως ἡ πείρα δὲν ὑπερέβαινε τὰς γνώσεις ἀπλῶς καλῶν ἱεροψαλτῶν ἀνευ θεωρητικοῦ βάθους.

Ὅπως λοιπὸν κατὰ τὸ 1816 διεμορφώθη ἡ μουσικὴ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἣτις μουσικὴ κατήντησε μονόφωνος μόνον ἐκ τῶν δεινῶν τῆς μακρᾶς δουλείας, ἔνεκεν τῆς ὁποίας οἱ πολυτελεῖς καὶ πολυδάπανοι πολύφωνοι χοροὶ ἐξηφανίσθησαν, πενθούσης τῆς Ἐκκλησίας τὴν ὑποδούλωσιν τοῦ Γένους, οὕτω καὶ ἡδὴ οὐδὲν παρεμποδίζει ἵνα ἡ μουσικὴ ὡς τέχνη παρακολουθήσῃ τὴν ἐξέλιξιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν καιρῶν. Ἡ μουσικὴ ἐν τῷ Ναῷ σκοπὸν ἔχει νὰ ἐνθουσιάζῃ ἐπενεργούσα ἐπὶ τῆς καρδίας νὰ ἐγείρῃ τὸν σεβασμὸν πρὸς τὰ θεῖα, νὰ ἀνυψοῖ τὴν διάνοιαν ἐντείνουσα τὴν προσοχὴν τοῦ ἀκροατοῦ, διότι «ἐὰν ἀδηλον φωνὴν σάλπιγξ δῆ τίς παρασκευάζεται εἰς πόλεμον;... ἔσσεσθαι γὰρ εἰς ἀέρα λαλοῦντες» (Α. Κορ. ΙΔ, 10—42). Οὕτω καὶ ἡ ἀνευ ἀρμονίας σήμερον μουσικὴ εἶναι διὰ τὸν μουσοτραφῆ ἀκροατὴν, μουσικὴ ἀποκρούουσα, ἔχουσα τὴν δύναμιν νὰ ἐνθουσιᾷ μόνον τὸν αἰοῶν οὐχὶ ὅμως τὸ ἀκροατήριον, ἀδυνατοῦσα νὰ διεγείρῃ τὰ συναισθήματα τῆς ψυχῆς.

Καὶ ἐφ' ὅσον ὑπάρχει μεγίστη μερὶς χριστιανῶν

Η ΜΑΝΔΙΝΑΤΑ ΤΟΥ ΦΑΝΑΡΙΟΥ — ΑΝΑΡΙΚΟΝ ΤΜΗΜΑ

1. Περὶ τῆς μουσικῆς τῆς Ἁγίας Σοφίας διὰ μακρῶν ἐγράψαμεν ἐν τῷ Α' τεύχει τῆς «Μουσικῆς» Σ. Δ.

οὕτω χαρακτηρίζουσα τὴν σημερινὴν Βυζαντικὴν μουσικὴν, πᾶσαι αἱ προσπάθειαι πρὸς ἐναρμόνισιν αὐτῆς εἰσὶν εὐγενεῖς ἀγῶνες ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους. Ἐλεγεν γὰρ ὁ μακάριος Παῦλος « τοῖς πᾶσι γέγονα τὰ πάντα ἵνα πάντως τινὰς σώσω » (Α΄ Κορ. Α. 22). Εἶναι δὲ ἐπιτακτικὴ ἢ προσπάθεια τῆς βελτιώσεως τῆς σημερινῆς μουσικῆς, διότι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ « πάντα πρὸς οἰκοδομὴν γενέσθω » (ΙΔ, 26), ἵνα μὴ σπουδαῖον μέρος τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος ἔξω τοῦ ἱεροῦ περικλείσωμεν περιθώλου, ἀφ' οὗ ὁ Παῦλος « ἐδόουλωσε ἑαυτὸν ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσῃ » (Α, 19), καὶ ἀφ' οὗ « χαρὰ γίνεται ἐν τῷ Οὐρανῷ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι » (Ματθ. ΙΕ 7—10).

Ἐὰν ἐπιμείνωμεν εἰς τὴν ἰδέαν ὅτι ἡ σημερινὴ μουσικὴ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι, ὡς πάτριος κληρονομία, ἀμετάβλητος, ἐν δεκάδαις ἐκκλησιῶν ἐν τῇ Δύσει θὰ μείνωμεν οἱ ἱερεῖς μόνον ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους εὐλογοῦντες. Ἦδη ἀληθῶς εἰς τὰς ἐν τῇ Δύσει Ἑλληνικὰς Ἐκκλησίας, πρὸς ἐθνικὴν ζημίαν ξένη μουσικὴ ὑπεσῆλθεν πρὸ ἐτῶν πολλῶν, καὶ πρὸς περιστολὴν τῆς ζημίας ταύτης δέον οἱ ἐπαΐοντες διὰ τῶν μόχθων αὐτῶν ν' ἀποδώσωσι ἐναρμόνιον τὴν πάτριον Ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν, τὴν προσήκουσαν εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν. Διὰ ἀληθῶς, ὡς ἔλεγεν ὁ αἰδιδίμος καὶ πολλὸς ἐκεῖνος ἀρχιεπίσκοπος Ζακύνθου Διονύσιος ὁ Λάτας, ἐκ τοῦ κηρύγματος καὶ τῆς μουσικῆς ἐξαρτᾶται ἡ δόξα καὶ ὁ θρίαμβος τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν.

Καὶ ἀληθές τοῦτο, ἀφ' οὗ καὶ θεόπνευστοι ἄνδρες ἔδει διὰ τῆς μουσικῆς νὰ ἐμπνευσθῶσι πρῶτον ἵνα εἶτα διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος προφητεῦσασιν· « ἀλλ' ἐκεῖνου ψάλλοντος ὁ νοῦς τοῦ προφήτου ἀνακαινισθεὶς ἄξιός γίνεται τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπιφοιτήσεως » ὡς λέγει ὁ ἱερεὺς Χρυσόστομος (Νικηφ. Θεοτόκη ἐκδ. ὑπομν. Β' Βασ. σελ. 831).

Ἐν Τεργέστῃ.

ΙΕΖΕΚΙΗΛ ΒΕΛΑΝΙΔΙΩΤΗΣ

Ἀρχιμανδρίτης τοῦ πατριαρχικοῦ καὶ ἀποστολικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θερόνου.

ΜΟΥΣΙΚΑ ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ

* Ὁ Σωκράτης γέροντων ἔμαθ' ἀπὸ τὸν μουσικὸν Κόννον. Ὅτε δὲ τις εἰρωνεύθη αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ ὁ μέγας φιλόσοφος ἀπήντησε· « Κάλιον ὄψιμαθῆ τινα εἶναι ἢ ἀμαθῆ ».

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΠΑΧΤΙΚΟΥ
ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

ΕΚ ΤΗΣ ΑΝΑ ΤΗΝ Μ. ΑΣΙΑΝ ΠΡΟΣ ΠΕΡΙΣΥΛΛΟΓΗΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΑΣΜΑΤΩΝ ΠΕΡΙΟΔΕΙΑΣ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγούμενου τεύχους).

Γ.

Ἡ Νίκαια τῆς Βιθυνίας.

Ἡ ἐπίσκεψις τῶν ἀρχαιοτήτων μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν εἶνε ἐπιβεβλημένη εἰς τοὺς πανηγυριστάς ὑπὸ τῆς λαϊκῆς παραδόσεως. Ὁ μὴ ἐπισκεπτόμενος αὐτὰς δὲν θεωρεῖται πανηγυριστής, ἐκλαμβάνεται ἄμοιρος τῆς θείας χάριτος, ξένος πρὸς τὴν ὁμογένειαν καὶ ὁμοδοξίαν τῶν Ἑλλήνων. Πόσον εὐτυχὴς εἶνε ὁ λαός, ὁ μὴ λησμονῶν τὴν προγονικὴν δόξαν καὶ εὐκλειαν!

Ἐκ τῶν ἀρχαίων μνημείων τῆς Νικαίας ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα μείζονα ἐμποιοῦσιν ἐντύπωσιν εἶνε τὰ μακρὰ καὶ τετραγώνια σχεδὸν τεῖχη αὐτῆς, τὰ ἐρείπια τῶν ναῶν, οἱ τόποι τῶν Οἰκ. Συνόδων, τὰ ἐρείπια τῶν δημοσίων κτιρίων καὶ τὰ ἀκέφαλα ἀγάλματα τὰ ὁποῖα πάντα σχεδὸν ἐθραύσθησαν ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων κατοίκων, ἵνα μὴ καὶ πάλιν ἀναζητήσωμεν! Οἱ πύργοι ἰδίως τῶν τειχῶν εἶνε λίαν ἐπιβλητικοί. Παρὰ τὴν Πύλην τοῦ Προῦσα καπουσοῦ (Πύλης τῆς Προύσης), ἐξ ἧς λέγεται ὅτι εἰσῆλθον οἱ Τοῦρκοι κατακτηταί, ὑπάρχει μεγαλοπρεπῆς τις πύργος Κῆς κουλλεσῆ (= Πύργος τῶν κορῶν ἢ Θεοδώρου, πιθανόν τοῦ Λασκάρεως). Ἡ ἐπιτόπιος παράδοσις λέγει ὅτι τρεῖς ἑλληνίδες παρθένοι ἐγκλεισθεῖσαι ἐν αὐτῷ ἐπροτίμησαν νὰ εὕρωσιν τραγικὸν θάνατον, ἀνηλεῶς σφαγεῖσαι, παρὰ νὰ ἀλλαξοπιστήσωσι καὶ νὰ παραδοθῶσιν εἰς τοὺς κατακτητάς.

Ἡ ἱερὰ Μητρόπολις τῆς Νικαίας νομίζομεν ὅτι καθῆκον ἔχει νὰ τοποθετήσῃ καὶ ἔφορόν τινα τῶν ἀρχαιοτήτων εἰς τὴν ἑλληνικὴν κοινότητα, ὁ ὁποῖος νὰ ἐπιβλέπῃ καὶ νὰ καθοδηγῇ τοὺς πανηγυριστάς καὶ τοὺς ἐπισκέπτας. Χιλιάδες προσκνητῶν προσέρχονται κατ' ἔτος ἐν τῇ ἱστορικῇ ταύτῃ πόλει καὶ ἐν τούτοις οὐδεὶς ὑπάρχει ὁ καθοδηγῶν αὐτοὺς.

Οἱ πανηγυρισταί, ἐπισκεπτόμενοι τὰς ἀρχαιότητας κατὰ πάντα τῆς κλεινῆς πόλεως τὰ σημεῖα, εἶνε ὑποχρεωμένοι νὰ διέρχωνται καὶ διὰ τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας, ἐν ᾧ ἐγένετο ἡ Ζ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος τῷ 787 μ. Χ. κατὰ τῶν εἰκονομάχων. Ὁ ναὸς οὗτος ἀποτελεῖ τὸν ὁμφαλόν, οὕτως εἶπεῖν, τῆς Νικαίας. Γεωμέτρως μετρήσας τὰς ἀποστάσεις τῶν ἀντικυρζουσῶν Πυλῶν Κων/πόλεως (Σταμποῦλ καπουσοῦ) καὶ Προύσης (Γενίσεχηρ καπουσοῦ) εὐ-

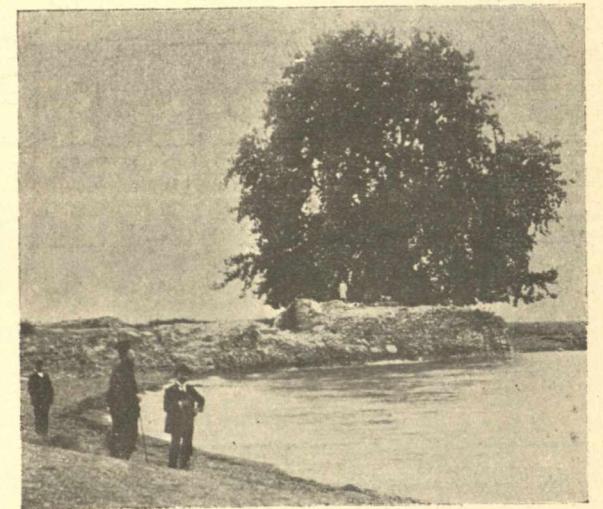
ρεν ὅτι ἡ Ἁγία Σοφία ἀποτελεῖ ἀκριβῶς τὸ κέντρον τῆς πόλεως. Καὶ οὕτω αἱ 4 Πύλαι τῆς Νικαίας, περὶ ὧν ἀνωτέρω ὠμιλήσαμεν, διαγράφουσι τὸ σχῆμα τοῦ Σταυροῦ, ὅπερ καταδεικνύει καὶ τὴν μεγάλην χριστιανικότητα τῆς ἐνδόξου πόλεως.

Ὁ ἱστορικὸς τῆς Ἁγίας Σοφίας ναὸς κεῖται σημερινὸν ἐρείπιον, καθ' ὁλοκληρίαν σχεδὸν κατεστραμμένον. Πρὸ ἐτῶν πολλῶν οἱ ἐγχώριοι Μωαμεθανοὶ μετατρέψαντες αὐτὸν εἰς Τζαμίον ἀνεπίστως εἶδον γενόμενον ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν παρανάλωμα τοῦ πυρός. Ἐκ λόγων λοιπὸν προλήψεων καὶ δεισιδαιμονιῶν ἐγκατέλειψαν αὐτὸ ἔρμαιον τῆς τύχης. Ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ ναοῦ κατοικεῖ νῦν γέρον Ἀθίγγανος μετὰ τῆς οἰκογενείας του, καταστρέψας φρικτῶς ὅτι ἱερὸν καὶ ὄσιον ὁ πανδαμάτωρ χρόνος διέσωσεν. Ἡ θεὰ αὐτῶν προκαλεῖ ῥίγος! Τὰ θαυμάσια ἰδίως μωσαϊκὰ τοῦ Ἁγίου Βήματος, καὶ αἱ μόνις διακρινόμεναι εἰκόνες, ἕνεκα τοῦ ἀναθρώσκοντος καπνοῦ, τοῦτ' αὐτὸ μελανειμονοῦσιν, ὡσεὶ φέροντα βαρύτατον ἐθνικοθρησκευτικὸν πένθος. Πρὸς τὸ νότιον τῆς Ἁγίας Σοφίας εὐρίσκεται ἐκτεταμένος κήπος κατάφυτος ἐκ συκομορεῶν.

Διὰ τῆς κεντρικῆς ὁδοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας δύναται τις εὐκόλως νὰ διευθυνθῇ εἰς τὸν τόπον τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἐν ᾧ 318 θεοφόροι Πατέρες ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ πρώτου Χριστιανοῦ Αὐτοκράτορος, τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, συνέταξαν τὸ Σύμβολον τῆς ἱερᾶς ἡμῶν πίστεως, τὴν ἀρχαιοπρεπῆ μελωδίαν τοῦ ὁποίου ἐν ἄλλῃ στήλῃ δημοσιεύομεν. Προτοῦ εἰσέλθωμεν εἰς τὸν κήπον τῆς Συνόδου πλησίον αὐτῆς παρὰ τὰ δυτικὰ τεῖχη, ἀπαντῶμεν ὑψομᾶ τι, ἐν ᾧ ὑπάρχει εἰς ἱκανὴν ἔκτασιν σωρὸς ἀνθρωπείων καὶ ἱππέων ὀστέων. Ὅποια ἄρα γε ὑστάτη ὑπὲρ πίστεως καὶ πατριδος μάχη νὰ συνεκροτήθῃ ἐνταῦθα ὑπὸ τῶν Νικαέων;

Ὁ τόπος τῆς Α' Οἰκουμ. Συνόδου, ἐπιτοπίως Σύνοδος πατζεσί (= κήπος τῆς Συνόδου) ὀνομαζόμενος, εὐρίσκεται παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀσκανίας λίμνης καὶ ἔξωθεν τοῦ δυτικοῦ μέρους τῶν τειχῶν, ἐν οἷς λέγεται ὅτι ὑπῆρχον τὰ βασιλικά ἀνάκτορα. Τὰ μεταξὺ τῶν τειχῶν καὶ τοῦ κήπου τούτου διάμεσα εἶνε ἀπροσπέλαστα, διότι δένδρα, θάμνοι, λίθοι παμμεγέθεις κτλ. κωλύουσι σοβαρῶς τὴν ἔρευναν αὐτῶν (ἴδε καὶ σχετικὴν εἰκόνα ἐν τῷ 9 τεύχει). Μετῶπαι ὅμως μεγαλοπρεπῶν πυλῶν καὶ ἄλλων ἐρειπίων ὑποφαινόμεναι καταδεικνύουσιν, ὅτι ὄντως ἐνταῦθα ἔκειντο τὰ ἀνάκτορα τῶν βασιλέων τῆς Νικαίας. Ὁ τόπος λοιπὸν τῆς Συνόδου, ὡς νῦν ἔχει, εἶνε ἀκαλλιέργητος τις κήπος, φέρων ὀλίγα τινὰ μαρμάρινα κειμήλια, κλιμακωτὰς τινὰς μαρμαρίνους βαθμίδας καὶ οὐδὲν πλέον. Μετρήσαντες αὐ-

τὸν εὗρομεν τὸ μὲν μήκος 110 μέτρα καὶ 60 τὸ πλάτος. Ἀνασκαπτόμενος ὁ ἱερός οὗτος χώρος ἴσως ἀποκαλύψῃ ἡμῖν ἀμφιθεατρικὴν τινα μορφήν τῆς παλαιᾶς αὐτῆς θέσεως, ἐν ᾗ οἱ 318 Πατέρες καθήμενοι ἐβουλεύσαντο ὑψιστα τῆς θρησκείας ἡμῶν βουλευόμενα. Ἴνα ἀνασκαφῇ ὅμως καὶ καθαρισθῇ ὁ ἱερός οὗτος τόπος ὑπάρχει ἀνάγκη μεγάλης δαπάνης, ἣν ἀδυνατεῖ νὰ ὑποστῇ ἡ μόλις συντηρουμένη ὁμογενὴς κοινότης τῆς Νικαίας. Διὸ φρονοῦμεν ὅτι ἐθνικὸς τισέξαρος, διενεργούμενος ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων ὁμογενῶν δύναται τὰ μάλιστα ν' ἀναδείξῃ τὴν ἱερότητα καὶ λαμπρότητα τοῦ ἱστορικοῦ τούτου τόπου. Ἄλλ' ἐπάναγκες ὅπως τὴν πρὸς τοῦτο πρωτοβουλίαν λάβωσιν οἱ κατὰ καιροὺς Μητροπολίται τῆς Νικαίας.

Ἡ πρὸ τοῦ κήπου τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀκτὴ τῆς Ἀσκανίας λίμνης.

Φαίνεται δ' ὅτι μεταξὺ τοῦ πρὸς τὰ βασίλεια ἀνάκτορα χώρου τῆς Α' Οἰκουμ. Συνόδου καὶ τῆς Ἀσκανίας λίμνης ἐπὶ εὐρείας ὑμικυκλοειδοῦς περιφερείας ὑπῆρχε μεγαλοπρεπῆς λιθόστρωτος παραλία, ἧς μέγα μέρος καὶ νῦν εἶ εὐρίσκεται ἐντὸς τῶν ὑδάτων. Ἡ ἄνωθι εἰκὼν τῆς ἔμπροσθεν τοῦ κήπου τῆς Συνόδου παραλίας διὰ τῶν ἐρειπίων αὐτῆς δεικνύει τὴν ἄλλοτε λαμπρότητα καὶ ἀγλήν. Τίς οἶδε δὲ ἂν καὶ κάτωθεν τῶν σωζομένων αὐτόθι πλατάνων οἱ Ἅγιοι Πατέρες δὲν ἐθαύμαζον τὴν γλυκεῖαν αὔραν τῆς θαυμασίας λίμνης μετὰ τῶν πέριξ αὐτῆς ὠραίων τοπίων!

(Ἀκολουθεῖ).

1. Εἶνε πλέον ἢ βέβαιον ὅτι ἡ Ἀσκανία λίμνη ὑπερέξευξε πλήρως καταστρεπτικῶν ὑδάτων τοὺς πλησιόχωρους κήπους καὶ τοὺς ἀγρούς. Ὁ λόγος δὲ τῆς πλημύρας εἶνε ὅτι ἡ δυρῶς, ἡ ΝΔ ὑπάρχουσα ἄλλοτε παρὰ τὸ νῦν χωρίον Παζάρκιοι, πρὸς μετοχέτευσιν τοῦ λιμναίου ὑδάτος εἰς τὸν κόλπον τῆς Κίου, εἶνε νῦν πεφραγμένη.

107. ΠΙΣΤΕΥΩ ΕΙΣ ΕΝΑ ΘΕΟΝ

Μέλος Βυζαντινόν *Μανουήλ του Γαζή*. Κατά την έρμηνείαν του κ. *Μάρκου Βασιλείου*.

ΗΧΟΣ Δ' Δι.

Πιστευω εις ενα αθεον Δ
 πατερα παντοκρατορα ποιητην Δ
 ουρανου ουκαι γης ορατων τε εεπαντων
 και αορα αατων ηη και εις ενα Κυριον Ιησουν
 Χριστον τον υιον του Θεου εου τον μονο ογενηη
 τον εκ του πατρος γενηθεν τα προπαντων των αιωνων φωως εκ
 φωτος Θεου ααληθινον εκ Θεου ουαληθινου γενη
 θεντα ουποιηθεν τα ομοουσιοντω πατρι
 διου τα παντα εγενενεετο τον διιη
 μας τους ανθρωπους και διατην ημετεραν σωτηριαν κα
 τελθοντα εκτων ουρανων και σαρκωθεν τα εκπνευματος
 αγιου και Μαριας της παρθενου και εν ανθρωπισαν τα
 σταυρωθεντα τευπερηημων επιποντιου Πιλατου
 και παθοντα και ταφεντα και ανασταντα εκνεκρων
 τηητριτηημερα κατατας γρααφας και ανελθοντα

εις τους ουρανους και καθεζομενον εκδεξιων του πατρος και παα
 λιν ερχομενον μεταδοοξης κριναιζωντας και νεεκρως ουτ
 ης βασιλειας ουουκ εσται τεελος και εις το πνευμα
 το αγιον το κυριον το ζωοποιον το εκ του πατρος εκπο
 ρεομεεενον τωσυνπααατρι και υιωσυνπροσκυνου ουμ
 ενον και συνδοξαζομενον το λαλησαν διατων
 προφητων εις μιιαν αγιαν καθολικη
 και αποστολικην Εκκλησιαν ομολογω
 ενυπατισμαεις αφεσιν αμαρτιων προσδοοοκωανα
 στασιν νεεκρων και ζωην του μελλοντος αιωωω
 ωωωνος αααμηηη
 ηη

108. ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΗΝ ΤΣΙΚΛΗΤΗΡΑΝ

Ποίημα Κ. Α. Κωνσταντινίδου.—Μέλος Γ. Δ. Παχτινου.

Ρυθμός τρισημος μετα δισήμου. Νη=Γα (=Fa).
 δο-ξα-σμέ-νη Μά-ναμας, πα-ληρούς του α-γω-νας κό-
 πους Μέδα-φνης κλω-νογλύ-κα-νες στήνεα του τήν κορ-φή κορ-φή. Και

ού-ρα - - νῶν, καὶ σαρκω - θέν-τα ἐκ Πνεύμα-τος Ἁ - γί - ου
καὶ Μα-ρί - ας τῆς Παρ-θεί - - - νον, καὶ ἐ-νανθρηπή-σαν - τα.
Σταυρωθέντα τε ὑ - - πὲρ ἡ - - μῶν ἐ-πὶ Πον-τί-ου Πι-λά - του,
καὶ πα-θόν - τα, καὶ τα-φέν - τα· καὶ ἀ-να - στάν-τα ἐκ νε - κρῶν τῆ
τρί-τη ἡ - μέ-ρα κα - τὰ τὰς γρα - φάς. Καὶ ἀ-νελ-θόν-τα εἰς τοὺς οὐρα-νοὺς,
καὶ κα-θε-ζό-με - νον ἐκ δε-ξι - ῶν τοῦ Πα-τρὸς. Καὶ πά - - λιν ἔρ-
-χό-με-νον με-τὰ δό - ξης κρῖ-ναι ζῶν-τας καὶ νε - κρούς οὐ-τῆς βα-σι - λεί -
- ας οὐκ ἔ-σται τέ - λος. Καὶ εἰς τὸ Πνεῦ - μα τὸ Ἁ-γι - ον, τὸ
Κύ-ρι - ον, τὸ ζω-ο-ποι - όν, τὸ ἐκ τοῦ Πα-τρὸς ἐκ-πο-ρευ-ό - με -
- νον, τῷ σὺν Πα - τρὶ καὶ Υἱῷ συμ-προσκυ-νού - με - - νον καὶ συν-
-δο-ξα-ζό-με - νον, τὸ λα-λή-σαν δι - ἅ τῶν προ-φη - - τῶν. Εἰς μί - -
- αν Ἁ - γί-αν, Κα-θο - λι - κὴν καὶ Ἀ-πο-στο-λι-κὴν Ἐκ-κλησί - - αν.

Ὁ - μο-λο-γῶ ἐν βά-πτι-σμα εἰς ἄ - φε-σιν ἁ - μαρτι-ῶν.
Προσδο - - - κῶ ἀ - νά-στα-σιν γε - - κρῶν.
Καὶ ζω-ὴν τοῦ μέλ-λον-τος αἰ - - ῶ - -
- νος. Ἄ - - - μὴν.

III. Εἰς τὸν Κύπρου Κυπριανόν
Ἄφιερῶται τῷ Μακαριωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Νέας Ἰουστινιανῆς
καὶ πάσης Κύπρου Κυρίῳ ΚΨ ΚΥΡΙΛΛῶ,
Ποίημα ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ.-Μέλος ΚΛΕΟΒ.Κ. ΑΡΤΕΜΙΔΟΥ.

Μετρίως=Andante.

Σὺ ποῦ σκο-τώ-θης γιὰ τὸ Φῶς, Σή - κω νὰ δῆς τὸν Ἥ - - λιο.
Ξύ-πνα νὰ δῆς τὸ αἰ - μά σου, Πῶς ἔ - γει-νε Βα - σί - - λιο.
Ξύ-πνα νὰ δῆς τὸ αἰ - μά σου, Πῶς ἔ - γει-νε Βα - σί - - λιο.
Σὺ ποῦ σκο-τώ-θης γιὰ τὸ φῶς, Σή - κω νὰ δῆς τὸν Ἥ - λιο.
Ξύ-πνα νὰ δῆς τὸ αἰ - μά σου, Πῶς ἔ - γει-νε Βα - σί - - λιο.

112. ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΗΝ Κ.Η. ΤΣΙΚΛΗΤΗΡΑΝ

Ποίησις Κ. Α. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ - Μουσική Γ. Δ. ΠΑΧΤΙΚΟΥ.

mf Adagio

1. Ω δό-ξα - σμί-νη Μά-να μας, πα-ληγιό-του α-γώ-νας κό- - -

- πους, κό- πους, Μὲ δά-φνης κλω-νο γλύ-κα - νες στὴ νηιά του τὴν κορ-
 - φή, κορ - φή. Καὶ τῷ σσει-λες νά-γω - νι - σθῆ μα - κρυνά σέ ξέ-νους

ηδύως-dolce.

τό - πους. Τὸ δια-λεχ-τό σου τὸ παι-δί, παι-δί. Μὲ τὴ βα-θειά κρυ-
 - φή, κρυ - φή, κρυ - φή, κρυ - φή, βα - θειά κρυ - φή, κρυ - φή.

Zwērōs ΕΠΩΔΟΣ

Δο-ξα - σμί-νο τὸ - νο - μα σου! Σ'ε-να πῆ-δη - μα ξυ - πνοῦν. Τσι-κλη-
 - τή-ρα, τό-σοι πό-θοι καρ-διο-χτύ-πια μου-στι - κά, μου-στι - κά. Μὲ παι-
 - διὰ κα-θῶς ε - σέ - να γρή-γο - ρα θά - γα-στη - θοῦ - νε, τὰ πα -
 - ληὰ τὰ με - γα - λεῖ - α τὰ ὄ - νει - ρά μας τὰ ἔθνη - κά.

113. ΑΥΤΟ ΤΟ ΑΧΙΟΤΑΝ ΤΟ ΄ΠΩ

Ἔσσμα δημῶδες τῆς αἰώρας, ἀδόμειγον ἐν ΜΥΤΙΛΗΝΟΙΣ τῆς Σάμου.

ΜΟΝΩΔΙΑ - SOLO
Ἀργῶς - Larghetto

Αὐ - τὸ τὸ "Αχ! αὐ - τὸ τὸ

"Αχ! ὅ - - - ταν τὸ πῶ. Αὐ - τὸ τὸ "Αχ! ὅ - - - ταν τὸ

πῶ τὰ σπλάγ-χνα μου πο - νοῦ - - - νε.

ΧΟΡΟΣ *Moderato-Andante*

Κα-μινὰ βρα - θυὰ κα - μινὰ βρα - θυὰ στὴν

Κα - μινὰ βρα-θυὰ κα - - μινὰ βρα - θυὰ

κλί - - νη, κλί - νη μου, κα - μινὰ βρα-θυὰ στὴν

στὴν κλί - στὴν κλί - νη μου κα - - μινὰ βρα-θυὰ στὴν

κλί - νη μου νε - κρὸ θέ νὰ μὲ βροῦ - νε.

θέ νὰ μὲ βροῦ - νε.

114. ΣΥΡΤΑ ΚΑΙ ΦΕΡΤΑ

Δημῶδες ἄσμα τῆς ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ. Συλλογὴ Δ. Π. ΑΛΒΑΝΟΥ.

Moderato-Andante.

Σύρ - τα καὶ φέρ - τα καὶ πάλι ξα-να - φέρ - τα τὰ μαλ-λιά σου -
 λιῶ-τις σα, Ρω-μηο-πού-λα, πα-πα-δο - πού-λα κ'Αἰθα - λιῶ - τις - σα.

115. ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΒΟΣΠΟΡΟΥ. ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΣ

Ποίησις ΣΙΓΜΑ ΣΙ. - Μουσική SOLEM HAP.

Adagio

Λου - λού-δια μέσ' ἀπ' τοῦ Βο - σπό - ρου τοὺς μπα - ξέ - - δες, γὰ -
 - ζί - αῖς, φούλλαις μενε - ξέ - δες. Ὀ - λα κομ - μέ - να μέ χα - - ρὰ γιὰ σέ - γα, γιὰ
 σέ - να. Λό - - λα στά στέλ - λω δρυ - σε - ρὰ καὶ
 μν - ρω - μέ - - να, Ἄ - μα - ραν - τα ἔ - λο ζω - ῆ καὶ
 χά - ρι, γιὰ στο - χά - σου! γιὰ στο - χά - - σου!
 Δὲν μοιά - ζουν τά - χα τὴν καρ - δια σου; Τὴν καρ - δια σου;

116. ΚΑΛΩΣ ΗΥΡΑΜΕΝ ΑΛΛΗΛΟΥΣ

Ποίησις ΗΛ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΟΥ. - Μουσική Ν. ΜΑΝΤΖΑΡΟΥ.

Zwērōs

1. Κα - λῶς ηὔ - ρα - μεν ἀλ - λή - λους κα - λοὶ φί - ληι κα - λούς
 φί - λους, συν - αν - τώ - με - θα θυ - μῆ - ρεις χο - ρός ἐν - δρο - σος φαι -
 - δρός· καὶ αἰ ᾠρ' ἐλ - πί - δων πλή - - ρεις κα - λοῦν εἰς τὰ ἴμ -
 - πρὸς, ἴμ - πρὸς. καὶ αἰ ᾠρ' ἐλ - πί - δων πλή - ρεις κα - λοῦν εἰς τὰ ἴμ - πρὸς.

117. ΑΔΙΛΕ

Μουσούργημα ἀνατολικῆς ὑποθέσεως.

ADILÉ

Intermède Oriental.

E. MILOK.

Moderato.

p Tambour indien *Fl. solo.*
Cuivres *Tuba*
ben marcato
Cymb. *Cassa sola* *Tambourin* *sf* *p*
Cymb.

2. *Cymb.* *sf* *mf Bois*

Coda. *Più lento.* *tr* *accelerez*

ff rit. *ff I.º Tempo*

Pressez *f* *sec*

CODA.

ΑΣΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ

107. ΠΙΣΤΕΥΩ ΕΙΣ ΕΝΑ ΘΕΟΝ

Γνωστόν τυγχάνει εις τούς περι την εκκλησιαστικήν ιστορίαν ασχολουμένους ότι τὸ Σύμβολον τῆς ἱερᾶς ἡμῶν Πίστεως κατὰ τούς παλαιότερους τῆς Ἐκκλησίας χρόνους ἐψάλλετο ὡς καὶ αὐτὴ ἡ Κυριακὴ προσευχὴ, τὸ Πάτερ ἡμῶν, μουσικῶς ἀπηγγέλλετο. Ἀλλὰ μετὰ τούς χρόνους τῆς Ἀλώσεως (1453), ὅποτε ἡ ἱερὰ ἡμῶν τέχνη ἀποφανισθεῖσα ἀπώλεσε τὴν πρῶν αὐτῆς λαμπρότητα καὶ αἰγλην, τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως ἡμῶν, ἀπολέσαν τὴν μεγαλοπρεπὴ μουσικὴν περιβολήν, ἀπηγγέλλετο ἀπλῶς καὶ ἔκτοτε ἐπεκράτησεν ἡ περὶ αὐτοῦ ἀπαγγελία. Οἱ ὁμόδοξοι ὁμῶς Ῥῶσοι, σώζοντες τὴν βυζαντινὴν συνήθειαν, καὶ σήμερον ἔτι ψάλλουσιν ἐπ' ἐκκλησίαις. Ἐπίσης καὶ ἡ δυτικὴ ἐκκλησία ἐξακολουθεῖ ψάλλουσα τὸ Πιστεύω (Credo).

Ἡ «Μουσικὴ» λοιπὸν θεωρεῖ ἑαυτὴν εὐτυχῆ, διότι ἀφωσιωμένοι αὐτῆς συνεργάται, ὁ γνωστός ἀρχαιοδίφης καὶ πατριαρχικὸς γραμματεὺς κ. Μάρκος Βασιλείου παρέχει μίαν ἀρχαίαν μελωδίαν τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως ἡμῶν παρ' αὐτοῦ ἠρμηνευμένην. Τὸ ἀρχαῖον μέλος εὐρηται μὲν ἐν μουσικῷ χειρογράφῳ τῆς ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος τῆς βιβλιοθήκης τοῦ ἐρημνευτοῦ, ἐξ οὗ καὶ μετῆρμηνεύθη, ὁ μελοποιὸς ὁμῶς τούτου *Μανουὴλ Γαζῆς* φαίνεται ζήσας κατὰ τὴν ΙΔ' πρὸς τὴν ΙΕ' ἑκατονταετηρίδα, ὡς δύναται τις τοῦτο νὰ εἰκάσῃ ἐκ τῶν μουσικῶν κωδίκων, ἐν οἷς φέρεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

Ἐν παρόδῳ δὲ ἀναφέρομεν ὅτι ἐξ ἀφορμῆς ἐπιστημονικῆς συζητήσεως γενομένης περὶ μουσικῆς, ἐν ἐπιστημονικῷ Περιοδικῷ, ἐγνώσθη, ὅτι ἡ Μασσαλιώτις, ὁ πασίγνωστος γαλλικὸς θούριος, ἐχρησίμευε κατ' ἀρχάς ὡς ἐκκλησιαστικὸν ᾄσμα. Εἶνε ἐξηκριβωμένον ὅτι τὰς πρώτας ἐπαναστατικὰς στροφάς, ἃς συνέθεσεν ὁ Ρουζὲ Δελίλ κατ' ἀρχὴς ἐφήρμοσεν ἐπὶ τοῦ ᾄσματος τοῦ Credo (τοῦ Πιστεύω) τῆς ὑπ' ἀριθ. 42 *Missa Solemnis* τοῦ Goltzmann. Περὶ τοῦ θέματος τούτου συνήφθη ἄλλοτε σφοδρὰ συζητήσεις μεταξὺ γαλλικῶν καὶ γερμανικῶν ἐφημεριδων, ἡ δὲ «Ἐφημερίς τῆς Κολωνίας» εἰς τὸ φύλλον αὐτῆς τῆς 24 Ἀπριλίου 1861 παρέσχε τὴν ἀπόδειξιν, δημοσιεύσασα καὶ τὰ δύο μουσικὰ κείμενα καὶ καταδείξασα ὅτι διὰ τῶν αὐτῶν μουσικῶν ᾄσων ἐτονίσθησαν καὶ αἱ λατινικαὶ φράσεις τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως καὶ οἱ ἐνθουσιώδεις ἐπαναστατικοὶ στίχοι.

108. ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΗΝ ΤΣΙΚΛΗΤΗΡΑΝ

(Σχετικὰς πληροφορίας ἴδε εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 112 ᾄσμα).

109. ΥΜΝΟΣ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΤΗΣ ΙΑΠΩΝΙΑΣ

Ὁ ὕμνος οὗτος μετεγράφη εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν παρασημαντικὴν ἐκ τῆς γραμμικῆς ὑπὸ τοῦ μουσοφίλου συνδρομητοῦ ἡμῶν κ. Ἀκράτου Ἀδάμ. Ὁ θάνατος τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Ἰαπωνίας ὡς καὶ αἱ ἐπακολουθήσασαι αὐτὸν ἐξεχόντων προσώπων αὐτοκτονία τοσοῦτον διήγειραν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ δημοσίου ἐπὶ τῆς Ἰαπωνίας, ὥστε καὶ ὁ ὕμνος τοῦ Μικάδου μετ' ἐνδιαφέροντος ν' ἀκούηται ὑπὸ τῶν μουσικοφίλων.

110. ΤΟ ΣΥΜΒΟΛΟΝ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

(Σχετικὰς πληροφορίας ἴδε ἐν τῷ 107ῳ ᾄσματι).

111. ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΥΠΡΟΥ ΚΥΠΡΙΑΝΟΝ

Οἱ συγκινητικοὶ στίχοι τοῦ εὐφραντάστου Κυπρίου ποιητοῦ κ. Β. Μιχαηλίδου, σχετιζόμενοι πρὸς τὰ τραγικὰ γεγονότα τῆς 9 Ἰουλίου τοῦ 1821, ἐμελοποιήθησαν ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου συνεργάτου κ. Κλ. Κ. Ἀρτεμίδου, καθηγητοῦ τῆς μουσικῆς ἐν ταῖς ἀνωτέραις σχολαῖς τῆς Λευκωσίας (Κύπρου). Ἐψάλλησαν τὸ πρῶτον ἐφέτος τὴν 19 Ἰουλίου ἐ. ἔ. ἐν τῷ λαμπρῷ καὶ πλήρει πατριωτικῆς δράσεως Σωματεῖῳ τῆς «Ἀγάπης τοῦ Λαοῦ» ὑπὸ τῶν φιλοτίμων μαθητῶν τοῦ Παγκυπρίου Γυμνασίου, κατόπιν νευρώδους πατριωτικοῦ λόγου τοῦ κ. Νικ. Καταλάνου, Προέδρου τοῦ εἰρημένου Σωματείου, τελούντος πολιτικὸν μνημόσυνον ὑπὲρ τῶν προμάχων τῆς κυπριακῆς ἐλευθερίας. Ὁ μουσουργὸς διὰ τῆς μελαγχολικῆς ἐλάσσονος κλίμακος τῆς πρώτης περιόδου προσπαθεῖ λίαν σκοπίμως νὰ μεταφέρῃ τὸν ἀκροατὴν εἰς τούς χρόνους τῶν θυμάτων τῆς ἐλευθερίας, διὰ δὲ τῆς μεζονοῦ καὶ ἀρρενωποῦ κλίμακος ἐνσταλάζει τὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ τὴν χαρὰν. Εὐτυχῆς ἡ Κυπριακὴ νεολαία διὰ τὴν ἀπόκτησιν τοιούτων πατριωτικῶν ᾄσμάτων.

112. ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΗΝ ΤΣΙΚΛΗΤΗΡΑΝ

Ἐν τῇ ἀπωτάτῃ γωνίᾳ τῆς δυτικῆς Εὐρώπης, εἰς τούς διεθνεῖς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας τῆς Στοκχόλμης, νικᾷ εἰς Ἕλληνα, ἐν δὲ τῇ μικρασιατικῇ Νικομηδείᾳ μία νεαρὰ ποιητικὴ ψυχὴ αἰσθάνεται μακρόθεν παλμούς πατριωτικῆς συγκινήσεως καὶ ἐγκαυχήσεως. Πόσον μεγάλη εἶνε ἡ δύναμις τῆς Ποιήσεως, τῆς θαυμασίας συντημοσύνης τὰς ἀποστάσεις τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου!

Κατὰ τὴν πρὸ μῆνος βραχείαν ἀνά τὴν Βιθυνίαν περιοδείαν ἡμῶν τυχαίως πρὸς ἀποκαλύψαντες τὸ κατωτέρω ποίημα τοῦ παλαιοῦ ἡμῶν μαθητοῦ κ. Κ. Α. Κωνσταντινίδου, πάνυ εὐδοκίμως τὸν κερδῶν ἐξασκούντος Ἐρμῆν ἐν τῇ ἱστορικῇ τῆς Νικομηδείας πόλει, ἐζητήσαμεν αὐτὸ πρὸς μελοποίησιν, καρπὸς δὲ τῆς ἐπιθυμίας ἡμῶν εἶνε τὸ παρὸν ᾄσμα.

Ὁ Ὀλυμπιονίκης Κωστῆς Ἡρ. Τσικλητήρας, παντελῶς ἄγνωστος τῷ τε ποιητῇ καὶ τῷ μουσουργῷ τοῦ παρόντος ᾄσματος, ἐν δημοσιογραφικῇ συνεντεύξει διὰ τῶν ἐξῆς διατυποῖ τὰ τῆς νίκης του.

«Ὅταν εἰς τὴν ὁμάδα τῶν Ἑλλήνων ἀθλητῶν, κατὰ τὴν ἀναχώρησιν ἐκ Πειραιῶς, ὁ κ. Σπύρος Μαρτσούκας μᾶς παρέδωκε τὴν ὄρειαν μας σημαίαν, μετ' ἐλπίδα νὰ ἀναπετασθῇ ὑπερήφανος καὶ νικηφόρος εἰς τὸ στάδιον τῆς Στοκχόλμης ἡ κωνσταντινικὸς μας, καὶ μετ' ἐλπίδα νὰ μεταβῶμεν εἰς τὸν ἀγῶνα μετ' ἡμῶν τὴν πεποιθησὴν τῆς νίκης, ἐγὼ, εἰς τὸν ἐνθουσιασμὸν τῆς στιγμῆς ἐκείνης καὶ εἰς τὴν θέαν τῆς σημαίας, ἐλησημόνησα καθὲ μετριοφροσύνην καὶ δειλίαν, καὶ μετ' ἐλπίδα πεποιθήσεως, ἡ ὅποια καὶ τώρα ἀκόμη αἰσθάνομαι. ἀπῆντησα εἰς τὸν κ. Μαρτσούκην, ὅτι ἀσφαλῶς θὰ ἐφέρωμεν πάλιν τὴν σημαίαν μας νικητρίαν. Πράγματι μετέβην εἰς τὴν Στοκχόλμην, πεπεισμένος, ὥστε δι' ἐμπνεύσεως ὑπερτέρας, ὅτι ἂν δὲν ἐκέρδιζα εἰς τὸ ἀγῶ-

νισμα τῶ ἀλματος εἰς ὕψος ἄνευ φεράς, πάντως θά ἔκαμνα νά ὑψωθῆ πρώτη ἡ ἐλληνική σημαία εἰς τόν ὑψηλότερον κοντόν τῆς νίκης ἐν τῷ Σταδίῳ, εἰς τὸ ἀγώνισμα τοῦ ἀλματος εἰς μήκος ἄνευ φεράς.

Εἰς τὸ πρῶτόν μου ἄλμα, ἡ συγκίνησις, ἡ ἀληθῶς ἰσχυρά, ἡ ὅποια μὲ κατείχε, καὶ ἡ ὅποια ἠῤῥαξαν ἀπὸ τὰς παταγώδεις ἰαχὰς τῶν Ἀμερικανῶν ἀθλητῶν ὑπὲρ τῶν συμπατριωτῶν των, μοῦ παρέλυσεν τὸν τὴν ἀκμὴν, ὥστε δὲν ἠδυνήθην νά πηδῶσω, εἰμὴ μόνον 3 καὶ 17. Αὐτὸ ἐνεθάρρυνε μέχρι φρενιτιδῶς τοὺς ἀντιπάλους μου, οἱ ὅποιοι, πρέπει νά εἴπω, ἐγνώριζον ὅτι κατείχον τὸ παγκόσμιον ρεκόρ καὶ μὲ ἐθεώρουν ἐπίτερον. Ἀλλὰ τὸ δευτέρον ἄλμα ἠμετρίασε τὸν ἐνθουσιασμόν των. Διότι ὑπερέβην τὸ πρῶτόν μου πῆδημα κατὰ δέκα ἑκατοστόμετρα. Τὸ ἀποτέλεσμα αὐτὸ μοῦ ἔδωκε μίαν ἐνθάρρυναν καταπληκτικὴν. Μάλιστα δὲν πρέπει νά φανῶ ὑπεραισθηματικῶς, ἐὰν εἴπω, ὅτι τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἔλαβον μίαν πανίσχυρον ἐμπνευσιν ἀπὸ τὴν γλυκεῖαν κυανόλευκον, ἡ ὅποια ἐκυμάτιζεν ὑπεράνω τῶν βασιλικῶν θώκων, εἰς τὴν τιμηκωτάτην θέσιν, δεξιᾷ τῆς αὐστριακῆς. Καθὼς ἠνεμίξατο ἑλαφρῶς ὑπὸ τὸ λίκνισμα ἀπαλῆς πνοῆς πρωτῆς αἰθρας, μοῦ ἐφάνητο, ὅτι μὲ παρώτρυνε στοργικῶς πρὸς τὴν νίκην. Οὐδέποτε θά λησμονήσω τὴν συγκίνησιν, μίαν ἰδιαιτέραν ἐγκαρδιωτάτην συγκίνησιν, τοῦ ἀντικρυσματος ἐκείνου τῆς σημαίας μας. Συγχρόνως ἡ ἀρμονικὴ βοή τῆς μεγάλης μουσικῆς, ἡ ὅποια τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἤρχισε νά παιανίζῃ, μὲ ἐθέρμανε περισσότερο τὸν πόθον τῆς νίκης. Καὶ τὸ τρίτον μου πῆδημα ὑπῆρξε τὸ πῆδημα τοῦ θριάμβου δι' ἐμέ. Ἐπήδησα δέκα ἑκατοστόμετρα περισσότερο ἀπὸ τὸ δεύτερον καὶ εἴκοσιν ἀπὸ τὸ πρῶτον, 3 καὶ 37. Δύο λεπτά βραδύτερον ἡ Ἑλληνικὴ σημαία ὑψώθη εἰς τὸν ὑψηλότερον κοντόν τῆς πρώτης νίκης καὶ οἱ ἦχοι τοῦ Ἕμνου τῆς Ἐλευθερίας, ἀνακρουσθέντες ἀπὸ τὴν μουσικὴν ἀνεμιγνύοντο πρὸς τὴν ἀπεριγραπτὸν κραυγὴν τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τῶν ὀλίγων Ἑλλήνων καὶ τὴν θερμὴν ρυθμικὴν ζητωκραυγὴν τῶν Σουηδῶν «ρά! ρά! Γρήγγλανδ».

Φίλος καθηγητῆς αὐτοπροσώπως παροστῶς εἰς τοὺς διεθνεῖς τούτους Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας εἶπεν ἡμῖν ὅτι μετὰ τὸς προσφωνήσεις πρὸς τοὺς ὀλυμπιακὰς θριαμβευτικοὺς ἦχοι σαλπύγγων ἠκούσθησαν καὶ εὐθὺς ἀμέσως αἱ μουσικοὶ ἦρχισαν παιανίζουσαι θούρια, ἐν ᾧ ταυτοχρόνως τὸ Στάδιον ἀντήχει ἀπὸ πατριωτικὰ ᾄσματα κολοσιαίου χοροῦ ἐπὶ τούτῳ ἀπὸ μνηδῶν καταρτισθέντος καὶ συγκειμένου ἐκ 2,500 αἰδῶν τῶν διαφόρων ῥυθμικῶν συλλόγων τῆς Σουηδίας.

Εἰς τὸν ἐνδοξον Ἑλληνα Ὀλυμπιονικὴν αἱ μὲν Ἀθηναίαι διὰ τοῦ δημάρχου αὐτῶν ἔδωσαν δῶρον, εἰκονίζον τὸν Ἑρμῆν, ἡ δὲ Νικομήδεια δι' ἐνὸς προσφιλοῦς αὐτῆς τέκνου δωρεῖται τὸ ἐπόμενον ἰδιωτικὸν ποίημα.

1. Ὡ δοξασμένη Μάνα μας, παλλοῦς του ἀγῶνας, κόπους Μὲ δάφνης κλώνο γλύκανες στή νεὰ του τὴν κορφή, Καὶ τῶστελες ν' ἀγωνισθῆ μακρὰ σὲ ξένους τόπους Τὸ διαλεκτὸ σου τὸ παιδί. Μὲ τί βαθεῖα κρυφῆ
2. Λαχτάρα τῶστελες. Καὶ τί χαρὰ τὸ ξαναεἶδες! Ποῦ τῶνομά σου ἔτιμῃ σὲ χῶρες ξενικῆς, Ποῦ χιόνια ἔχουν γιὰ μάμαρα, κ' ἔχουν γιὰ ἥλιου ἀχτίδες Μαλλιά ποῦ στεφανώνουνε Νεράιδες γλυκῆς.
3. Τώρα στῆς δάφνης τοῦ Ἰλισσοῦ, στ' ἀμάραντα στεφάνια Μύριες ἀχτίδες σμίγουνε λευκῆς καὶ τὸ φιλοῦν! Ἀχτίδες ἀπὸ βορεῖνὸ τὸ σέλας ποῦ στὰ οὐράνια Τὸ κοσμοξικουμένο του τῶνομα διαλαλοῦν.
4. Νέο σέλας μὲ τὴ νίκη σου μέσ' τῆς Στοχόλης, τῆρα, τὸ στάδιον, γαλανόλευκο σέλας, λαμποκοπᾷ!

Χαρὰ κ' ἐλπίδα, ἀθάνατε, στὸ ἔθνος, Τρικλητήρα, Ἐνα ποδιῶν σου ἀνίκητο φτερούγιμα σκορπᾷ.

Ἐπὶ φῶς.

Δοξασμένο τῶνομά σου! Σ' ἔνα πῆδημα ξυπνοῦν, Τρικλητήρα, τόσο πόθοι, καρδιοχτύπια μυστικά. Μὲ παιδιὰ καθὼς ἐσένα γλήγορα θ' ἀντικατασταθοῦνε Τὰ παλιὰ τὰ μεγαλεῖα, τὰ δνευρά μας τὰ ἔθνικά.

Νικομήδεια, Ἰούλιος 1912.

Κ. Α. Κωνσταντινίδης.

113. ΑΥΤΟ ΤΟ ΑΧ! ΟΤΑΝ ΤΟ ΠΩ

Τὸ δημῶδες τοῦτο ᾄσμα τῆς αἰώρας, ἀδόμιμον ἐν Μιτυληνοῖς τῆς Σάμου, διακρίνεται διὰ τὴν μεγάλην αὐτοῦ ἐκφραστικότητα καὶ τὸ βαθύτατον πάθος, οὕτως ὥστε πρᾶγματι μὲ τὴν μελωδίαν τοῦ ἀναστεναγμοῦ, μὲ τὸ ἐκφραστικώτατον Ἀχ, καὶ τὰ σπλάγγνα τῶν ἀκροατῶν νά πονοῦν. Ἡ ἡμιχρωματικὴ κλίμαξ τοῦ ᾄσματος, ἡ ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὸν Β' Ἦχον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς, προσδίδει πάντα τὰ τεχνικὰ στοιχεῖα τοῦ ἰσχυροῦ ἐρωτικοῦ πάθους.

Αὐτὸ τὸ Ἀχ! ὅταν τὸ πῶ, τὸ σπλάγγνα μου πονοῦνε. Καμινὰ βραδνὰ στήν κλίνη μου κεροῦ θὲ νά με-βροῦνε.

114. ΣΥΡΤΑ ΚΑΙ ΦΕΡΤΑ

Τὸ δημοτικὸν τοῦτο ᾄσμα τῆς Μυτιλήνης ἐστάλη ἡμῖν λιαν προφρόνως ὑπὸ τοῦ ἐκ τῶν διευθυντῶν τοῦ Περιόδικου «Χαραυγῆς» κ. Δ. Π. Ἀλβανοῦ. Ὁ συνάδελφος δημοῖ ἡμῖν ὅτι τὸ ᾄσμα τοῦτο ἔγραψεν ὅπως τὸ ἦκουσε νά το τραγουδῆ μία γραῖα θεία του ἐν Πολυχνίτῳ τῆς νήσου. Στίχους ἄλλους, ἐκτὸς τῶν μελοποιημένων δὲν γνωρίζει, οὔτε κατῴρθωσε νά εὔρη τὴν συνέχειαν. Ἐπίσης ἐπιπροσθέτει ὁ κ. Ἀλβανὸς ὅτι εἶνε «ἀρκετὰ παράδοξον πῶς συνδυάζονται τὰ ὀνόματα τῆς ρωμοπούλας—παπαδοπούλας Σουλιώτισσα κ' Ἀιθαλιώτισσα. Ἐπέστησα τὴν προσοχὴν μου μήπως εἶναι Χιώτισσα (τὰ μαλλιά σου Χιώτισσα) κ' Ἀιθαλιώτισσα, ἀλλ' ἡ γραῖα εὐκρινῶς ἐτραγωδοῦσε -λιώτισσα ὄχι Χιώτισσα» δι' αὐτὸ κ' ἐγὼ ἔγραψα ὄχι τὰ μαλλιά σου Λιώτισσα, διότι δὲν ἔβγαζα τίποτε, ἀλλὰ τὰ μαλλιά Σουλιώτισσα». Νά μὴ ὑπῆρχεν ἐν Πολυχνίτῳ Λιώτης τις ἱερεὺς ἐκ Κυθωνιῶν, ὁ ὅποιος νά εἶχεν ἐνυπότακτον τινὰ κόρην; Καλὸν βεβαίως θά ἦτο αἱ μαλλοφόροι ἐλληνίδες μας νά μετετρέποντο εἰς Σουλιώτισσας, ἀλλὰ . . .

Ἐν πάσῃ περιπτώσει εὐχαριστεῖ ἡ «Μουσικὴ» τὸν κ. Ἀλβανὸν διὰ τὴν περισυλλογὴν τῶν Λεσβιακῶν δημοτικῶν ᾄσμάτων, τὰ ὅποια παραμένουσι δυστυχῶς παντελῶς ἄγνωστα διὰ τὸν μουσικὸν κόσμον.

115. ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΒΟΣΠΟΡΟΥ

Ἀκροστιχίς. Ποίημα Σῆγμα Σί.—Μέλος Solem Har.

Ποίημα καὶ μουσουργημα συμπαθὲς διὰ δύο ὑπάρξεις, θαυμαζούσας τὸ θελκτικὸν κάλλος τοῦ Βοσπόρου καὶ τοῦ ἀττικοῦ οὐρανοῦ. Προδύονται διὰ νά ψαλῆ ἐν δυρδιά. *

Αὐλουδίτα μέσ' ἀπ' τοῦ Βοσπόρου τοὺς μπαξέδες, γαζιῖαις, φούλλιαι, μενεξέδες,

Ὅλα κομμένα μὲ χαρὰ γιὰ ἑσένα

Ἀόλα ἑστὰ στέλνω δροσερὰ καὶ μυρωμένα,

Ἀμάρναντα ὄλο ζωὴ καὶ χάρη, γιὰ στοχάσου!

Δὲν μοιᾶζον τάχα τὴν καρδιά σου;

116. ΚΑΛΩΣ ΨΥΡΑΜΕΝ ΑΛΛΗΛΟΥΣ

(Σχετικὰς πληροφορίας ἴδε ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 99φ ᾄσματι τοῦ Θ' Τεύχους).

117. ΑΔΙΛΕ — ADILÉ

ὑπὸ E. Milok.

Οἱ ἡμέτεροι ἀναγνώσται πρέπει ἰδιαίτερος νά χαιρώνται, διότι τὸ παρὸν μουσουργημα διὰ κλειδοκύμβαλον παρεχωρήθη πᾶν εὐγενῶς εἰς τὴν «Μουσικὴν» ὑπὸ τοῦ θαυμαστοῦ αὐτῆς καὶ διαπρεποῦς γάλλου μουσουργοῦ κ. Αἰμυλίου Μιλόκ, ἀπὸ τινος παρεπιδημοῦντος ἐν τῇ ἡμετέρῳ πόλει. Ὁ κ. E. Milok, μέλος τῆς «Ἐταιρείας τῶν συγγρηφῶν καὶ συνθετῶν τῆς Γαλλίας», μέλος τῆς «διεθνούς ἐνώσεως τῶν καλῶν τεχνῶν καὶ τῶν γραμμάτων», ἀπόφοιτος τοῦ Ὁρδεῖον τῶν Παρισίων (Ἀπαγγελία καὶ Ὁρδική), ἐχημάτισε διευθυντῆς ὀρχήστρας ἐν Παρισίοις. Νικαίᾳ, Μοντεκάρῳ, Βερολίῳ, Μονάχῳ, Λονδίῳ. Νέα Ὑόρκη κτλ. Εἶνε συνθέτης πολλῶν ἔργων, ἐξ ὧν διατρέπουσι τὰ Χειμερινὰ ἄσθη, ἡ ὀρχηστρῆς κτλ., ὡς καὶ τὰ νεώτατα. Οἱ μαργαρίται εἶνε δάκρυα (Les Perles sont des larmes) μιμόδραμα παιχθὲν ἐν Παρισίοις τὴν 17 Μαΐου (ἐ. ἔ.), ὡς καὶ τὴν La Goule ἐκτελεσθεῖσαν ἐν Βρυξέλλαις τὴν 14 Ἰουνίου (ἐ. ἔ.). Ἡ παρισινὴ ἰδίως κριτικὴ μετὰ πολλῶν ἐπαίνων ὁμιλοῦσα περὶ τῶν Μαργαριτῶν του, ἐξαιρεῖ ἰδιαιτέρως τὴν οκηνικὴν ὀρχήστραν. Τὸ ἄνευ λέξεων δράμα, ὡς εἶνε τὸ μιμόδραμά του, ἐμψυχοῦται διὰ τῶν ἐκφραστικῶν μελωδιῶν του λέξιν πρὸς λέξιν, φθόγγον πρὸς φθόγγον. Οἱ ἐπιφυλλιδογράφοι ἰδίως τῶν Παρισίων, οἱ διακρινόμενοι διὰ τὴν τεχνικὴν αὐτῶν αὐστηρότητα, ἰδιαίτερος τονίζουσιν ὅτι τὸ σύνθεμα τοῦ κ. Μιλόκ ἀποτελεῖ ἐν σύνολον ὁμογενές, σπανίας ἰδιότητος πνεύματος καὶ πρωτοτυπίας, ὡς καὶ βαθεῖαν γνῶσιν τῆς ἐνορχηστρώσεως.

Ὁ συμπαθὲς ἐμπνευσμένος γάλλος μουσουργὸς ἀφίκετο εἰς τὴν πόλιν μας συνοδεύων μετὰ τὸν θάνατον τῆς συζύγου του τὸν φίλον του ποιητὴν Jann. Τῷ ἦρεσε πολὺ ὁ τόπος, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἔμεινε. Κατάγεται ἐκ πατρὸς Γερμανοῦ, ἄλλοτε στρατιωτικοῦ ἀκολουθοῦ τῆς ἐν Παρισίοις Γερμανικῆς Πρεσβείας, καὶ ἐκ μητρὸς Γαλλίδος.

Τὸ πρὸς τὴν «Μουσικὴν» δὲ παραχωρηθὲν παρὸν μουσουργημα εἶνε ὄντως ἐξαισιον ὑπὸ ἔποψιν ἐμπνεύσεως καὶ τέχνης. Αἱ ποιητικαὶ ἀκταὶ τοῦ Βοσπόρου παρέσχον, ὡς φαίνεται ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀνατολικῆς ἐμπνεύσεως καὶ τῆς ἀνατολικῆς χροιάς. Τὸ σύνθεμα εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς διὰ τῆς μελαγχολικῆς ἐλάσσονος κλίμακος (Minore) ἐπιχέει ὅλην τὴν ζωηρότητα καὶ τὴν ἀνατολικὴν χάριν. Ἀπὸ τὸ Marcato δὲ τὸ μείζον γένος (majeur) ἐπιχέει τοιαῦτα θελκτικὰ ἐν τῇ ψυχῇ ἐπανθίσματα, ὥστε πρὸς στιγμὴν νομίζει τις ὅτι αἰσθάνεται τὴν εὐωδίαν τῶν ἀνθέων τοῦ Βοσπόρου. Μετὰ τὸ lento δὲ μία ὡραία καὶ γλυκεῖα φράσις φέρει εὐχαρίστους ἀπηγήσεις μιᾶς παλαιᾶς ἐλληνικῆς μουσικῆς κλίμακος. Νά μὴ ἀνεπόλησεν ὁ εὐφάνταστος Γάλλος μουσουργὸς καμμίαν θελκτικὴν μελωδίαν τοῦ Ὁρφῆος, ὅτε οὕτως ἀνακρούων τὴν μάγον λύραν του διεπέρα μετὰ τῶν Ἀργοναυτῶν τὸν Βόσπορον;

ΤΑ ΠΟΛΕΜΙΣΤΗΡΙΑ ΑἰΣΜΑΤΑ

Ὁ Βίσμαρκ, εἰς τὸ ζενίθ τῆς δόξης καὶ τῆς παντοδυναμίας του, εὐχαριστῶν ποτὲ ἓνα ῥυθμικὸν Σύλλογον, ὁ ὅποιος εἶχεν ὑποδεχθῆ αὐτὸν πανηγυρικῶς, εἶπεν ἐκτὸς ἄλλων «Εὐχαριστῶ τὴν Μουσικὴν διότι μ' ἐβοήθησε τελεσφόρως εἰς τὰ πολιτικὰ σχεδία μου. Τὸ μέλος τοῦ γερμανικοῦ ᾄσματος συνήρπασε τὰς καρδίας. Θεωρῶ τὸ ᾄσμα ὡς ἐν ἐκ τῶν μέσων, τὰ ὅποια παρεσκευάσαν καὶ διηκούλουναν τὸ ἔργον τῆς ἡμετέρας ἐνότητος. Π. χ. τὸ «ᾄσμα τοῦ Ρήνου» τοῦ Βέκκερ. Ὑπάρχουν εἰπὼ οἱ ἐνθυμούμενοι ποίαν ἐπίδρασιν ἤσκησε τὸ ᾄσμα τοῦτο τῷ 1841, ὅπως καὶ κατὰ τὴν γαλλικὴν ἀπειλήν τοῦ 1870. . . Ἐπέδρασεν ὡς νά εἶχομεν παρὰ τὸν Ρήνον σώματά τινα στρατοῦ περισσότερο παρ' ὅσα εἶχομεν.

«Ἄς ἀναφέρωμεν ἄλλο παράδειγμα ἐγγύτερον, τὸν Φρουρὸν τοῦ Ρήνου (Die Wacht am Rhein). Πόσους στρατιώτας ἐνεψύχωσε τὸ ᾄσμα τοῦτο κατὰ τὴν ἐν πλήρει χειμῶνι ἐκστρατείαν, καὶ κατὰ τὰς ὥρας τῶν στερήσεων, καὶ ἐνώπιον τοῦ ἐχθροῦ! Ἡ ἐγκαρδιώσις, τὸ θάρρος εἶνε τὸ πᾶν ἐν τῇ μάχῃ. Ὅχι ὁ ἀριθμητικὸς ὄγκος, ἀλλ' ὁ ἐνθουσιασμὸς συνέτεινεν εἰς τὸ νά ἄρωμεν τόσας νίκας. Εἷς πινας μάχας ἤμεθα περισσότεροι, ἀλλὰ καὶ ἔπου ἤμεθα ὀλιγώτεροι, ἐνίκησαμεν.

«Τὸ γερμανικὸν ᾄσμα κατὰ τὰς σοβαρὰς στιγμὰς ἀπηχεῖ τοὺς πόθους τῆς πατρίδος. . . Τὸ γερμανικὸν ᾄσμα θεωρῶ ὡς σύμμαχον διὰ τὸ μέλλον! . . .»

*

Ἀνέκαθεν κατενόηθη ὅτι ὁ χωρῶν πρὸς τὸν κίνδυνον, ὁ βαίνων πρὸς τὸν θάνατον, ὁ ἀρίνων ὀπίσω αὐτοῦ μορφὰς ἀγαπητὰς, τὰς ὁποίας οὐδέποτε ἴσως πλεόν θά ἐπαινίδη, ἀπολαύσεις γλυκεῖας, αἱ ὅποια τὰς στιγμὰς ἐκείνας διέρχονται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του γλυκύτεραι καὶ παθεινότεραι, ἔχει ἀνάγκην ἐμψυχώσεως, διὰ ν' ἀπαρνηθῆ ἐντελῶς τὸν ἑαυτὸν του, διὰ νά κατανικήσῃ τὴν ἐμψυτον κατὰ τοῦ θανάτου ἀντιπάθειαν τοῦ σώματος. Ὅσον ἀμείλικτος καὶ ἂν εἶνε ἡ πειθαρχία, δέσμιον διὰ τῆς σιδηρᾶς χειρὸς τῆς κράτους ἐν τῇ θέσει του τὸν ὀπλίτην, ὅσον καὶ ἂν καθιστᾷ αὐτὸν μηχανὴν ἄνευ ἰδίας θελήσεως, νευρόσπαστον ἑτεροκίνητον, ἀπαιτεῖται πῦρ διὰ νά κινηθῆ τελεσφόρως ἡ μηχανὴ ἐκείνη, πρέπει ἐντὸς τοῦ νευροσπάστου ἐκείνου νά ἐμψυθητῆ ψυχὴ, διὰ νά μεγαλοουργήσῃ. Ἡ πειθαρχία μόνη δὲν ἀρκεῖ νά διαπράξῃ ἀνδραγαθήματα. Ἀπαιτεῖται εἶδος ἱεράς

μανίας, την οποίαν οι αρχαίοι θεώρουν ως επιφοίτησιν του θεού, και δια τουτο ενθούς απεκάλουν τους υπ' αὐτῆς κατειλημμένους· ὁ ενθουσιασμός ὡθεϊ πρὸς τολμήματα· οὗτος δημιουργεῖ τους ἥρωας.

Τὸ ἐξεγείρον, τὸ ἐξανάπτειν τὸν ενθουσιασμόν εἶνε τὸ πολεμιστήριον ἄσμα. Οἱ ἀρχαίοι Ἕλληνες γνωρίζοντες ἐκ πείρας ποῖον πολεμοχαρὲς μένος ἐνέβαλλεν εἰς τὰ στήθη τῶν μαχητῶν, θεώρουν τὰ θούρια, τοὺς παιᾶνας, τὰ ἐμβατήρια τόσον ἀπαραίτητα εἰς τοὺς πολεμοῦντας ὅσον και τὸ δόρυ, τὸ τόξον, τὸν θώρακα και τὴν ἀσπίδα. Ἄν δια τούτων ὠπλίζετο τὸ σῶμα, δι' ἐκείνων ὠπλίζετο ἡ ψυχὴ. Εἰς πόσας φλέβας ἐπύρωσαν τὸ αἷμα αἱ ἐλεγείαι τοῦ Καλλίνου και τοῦ Μιμνέρμου ἢ τοῦ ποιητοῦ τῶν «Ἵποθηκῶν» τοῦ Τυρταίου, τὸν ὁποῖον τόσον ἐτίμων οἱ Σπαρτιάται, ὥστε, ὡς μᾶς βεβαίωσι ὁ ρήτωρ Λυκούργος, πρὶν ἐκκινήσουν εἰς τὸν πόλεμον, συνηθορίζοντο πρὸ τῆς σκηνῆς τοῦ βασιλέως και ἐψαλλον τοὺς φλογερούς του στίχους.

Ἄλλὰ και οἱ νεώτεροι Ἕλληνες κατά τοὺς ἐπικούς χρόνους τοῦ ἐπὶ τῶν ὀρέων ἀγῶνος, διεφύλαξαν τὴν παράδοσιν τοῦ πολεμιστηρίου ἄσματος. Τί ἄλλα ἦσαν τὰ κλέψικα τραγούδια, τὰ ἐπὶ τοῦ ἀδαμάστου Ὀλύμπου ἀντηχοῦντα, εἰμὴ ὁ ὕμνος τῆς λεβεντίας και τῆς παλληκαρίας, τὸν ὁποῖον, σχεδιάζοντες τὸ τόλμημα, παρασκευάζοντες τὸ ἀνδραγάθημα, ἐτραγώδουν οἱ ὄνειροπολοῦντες νὰ τοὺς βγάλουν τραγοῦδι . . .

Ἄλλὰ διατί νὰ μὴ ἔχωμεν και ἡμεῖς πολεμιστήρια ἄσματα;

Ἡ Πατρίς ἔχει καθήκον, ὅπως ὀπλίξει τὰ σώματα, ὅτω νὰ ὀπλίξῃ και τὴν ψυχὴν.

Ὁ βαθὺς ψυχολόγος τῆς στρατιωτικῆς ἀνδρείας στρατηγὸς Δραγομίρωφ ἐξαίρει τὴν σημασίαν τοῦ ἠθικοῦ τοῦ στρατιώτου. «Ἄνυπολόγιστος εἶνε, λέγει, ἡ ἀξία τῶν ἀρχηγῶν ἐν πολέμῳ· ἀλλὰ θεμελιῶδες στοιχεῖον ἐπιτυχίας εἶνε ἡ γενναϊότης τῶν ἀνδρῶν, δηλαδὴ ἡ σταθερὰ θέλησις νὰ νικήσουν. Στρατὸς καλῶς ὀπλισμένος, καλῶς διαικούμενος, ἀρνούμενος νὰ δεχθῇ τὴν ἰδέαν τῆς ὀπισθοχωρήσεως, εἶνε στρατὸς ἀνίκητος. Τὴν ἀκαταδάμαστον αὐτὴν ἀπόφασιν ἐμβάλλει πρὸ παντός ἢ πεποιθήσις περὶ τῆς ἰερότητος τοῦ ἀγῶνος».

Τὴν πεποίθησιν ταύτην πρέπει διὰ παντός τρόπου νὰ ἐμβάλλωμεν και εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ στρατιώτου. Τὴν ψυχὴν του δέον νὰ καταστήσωμεν πρὸ παντός ἀήττητον. Οἱ ὀλιγάριθμοι εἰς σώματα πρέπει νὰ πολλαπλασιάσωσι τὰς ψυχὰς. Μὴ δυνάμενοι νὰ

ἔχωσι τὴν δύναμιν κατ' ἔκτασιν πρέπει νὰ συμπυκνώσωσιν αὐτὴν κατ' ἔντασιν.

Ἐχομεν ἀνάγκην φρονήματος και ἐνθουσιασμοῦ, ὅσον και ὀπλων και τηλεδόλων. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ζητήσωμεν τὴν βοήθειαν και τοῦ ἄσματος. Εἰς αὐτὸ δίδουν τὴν χεῖρα δύο τέχναι, ἡ Ποίησις και ἡ Μουσικὴ, και ὅπως εἶνε διπλῆ ἢ ἔμπνευσις του, εἶνε διπλῆ και ἡ ἐπενέργειά του.

Οἱ βαθεῖς λόγοι τοῦ σιδηροῦ συναρμοστοῦ τῆς γερμανικῆς ἐνότητος ἰσχύουσι και δι' ἡμᾶς. Ὅ,τι διετύπου ἐκεῖνος ὡς συμπέρασμα, δύναται νὰ διατυπωθῇ και δι' ἡμᾶς ὡς πρόρρησις· πρόρρησις ἀσφαλῆς, ὡς εἶνε ἡ ἀπορρέουσα ἐκ διδάγματος τοῦ παρελθόντος. «Τὸ ἄσμα θὰ ἐπιδράσῃ ὡς νὰ εἴχομεν σώματά τινα στρατοῦ περισσότερα ἐπὶ τῶν συνόρων. Ἡ ἐγκαρδίωσις, τὸ θάρρος εἶνε τὸ πᾶν ἐν τῇ μάχῃ. . . Ὅχι ὁ ἀριθμητικὸς ὄγκος, ἀλλ' ὁ ἐνθουσιασμός θὰ συντελέσῃ τὴν νίκην. . . »

Ἐχομεν ταχεῖαν, ἀπόλυτον ἀνάγκην πολεμιστηρίων ἄσμάτων! . . .

(Ἐκ τοῦ «Ἀνεξαοτήτου»).

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ

ΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ
ΤΗΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΑΡΑΣΗΜΑΝΤΙΚΗΣ
(Συνέχεια ἐκ τοῦ Δ' τεύχους, σελ. 120).

Δ'

4. Τὸ Λεσβιακὸν σύστημα.

Ἡ ἀτέλεια τῆς παρασημαντικῆς τῶν τριῶν διδασκάλων ἐπέφερε νέαν γραφικὴν μεταρρῦθμισιν και ταύτην, μετὰ παρέλευσιν 14 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἐμφάνισεως αὐτῆς, ἐπεχείρησε λίαν τολμηρῶς Γεώργιος ὁ Λέσβιος, ἐξ Ἀγιάσου τῆς Μυτιλήνης καταγόμενος, ὅστις ὑπῆρξεν εἰς τῶν ἐπιμελεστάτων μαθητῶν τῶν τριῶν ἐφευρετῶν τῆς ἐν χρήσει νῦν ἐκκλησιαστικῆς παρασημαντικῆς. Τὸ τοιοῦτον ἄλλως τε ὡς και τὸν σκοπὸν αὐτοῦ ἀνομολογεῖ αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Λέσβιος μεταρρῦθμιστῆς ἐν τοῖς προλεγόμενοις τοῦ συστήματος αὐτοῦ γράφων τὰ ἐξῆς:

«Κατὰ τὴν τέχνην ταύτην ἐκπαιδευθεὶς και ἐγὼ, και τοι ἀρχῆθεν ἐνδυναμωμένος εἰς τὴν παλαιότεραν μέθοδον ὣν, ἐνησχολοῦμην περὶ τῶν νεωτέρων ταύτην ἀκνωσ' ἀλλ' ἠγοχλοῦμην ἀεὶ περὶ ὑπὸ τῶν διαφόρων αὐτῆς συγκεχυμένων ἀσκασιῶν, αἰτινες ἀκαταπύστως ἠρέθιζον τὴν περιέργειάν μου. Ὅθεν τὸ πνευμά μου ἐξίτηται νὰ προχωρήσῃ, εἰ δυνατόν, περαιτέρω ἀφ' ὅ,τι ἐδιδάχθην.

» Ἄν και οἱ φίλογενεῖς ἐκείνοι ἄνδρες, κατὰ τὸν ζῆλόν των, εἶχον τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ προχωρήσωσι και περαιτέρω, δὲν ἠδυνήθησαν ὁμως νὰ ἐπεκτείνωσι τὰ ὅρια τῆς μεθόδου των περισσότερον, εἰμὴ καθ' ὅσον κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν αἱ περιστάσεις τοῖς ἐπέτρεπον. Ὅθεν ὕστερον ἀπὸ τόσους κόπους, και δυσκολίας, και θανάτας, και τσαῦτα δεῖνὰ πρὸς ὑποστήριξιν τῆς Μεθόδου των, τὸ Ἔθνος ἔμεινε πάλιν ἐστερημένον ἐντελεστέρου και εὐκολωτέρου, ἢ ἐπωσοῦν τελειότερου τῆς Μουσικῆς Συστήματος.

» Τούτου λοιπὸν ἕνεκα, ἀπὸ ἐνθερμον πρὸς τὴν πατριδα ζῆλον κινούμενος . . . ἀπετόλμησα και συνέλαθον τὴν ἰδέαν τοῦ νὰ πράξω εἰς φῶς, ἀπλούστερον, εὐληπτότερον και μεθοδικώτερον Σύστημα και οὐδὲν πλέον.»

Περὶ τὸ 1827 εἰς Αἰγίναν διατρέθων ὁ Λέσβιος ἐδημοσίευσεν χειρογράφως σύστημα μουσικῆς μεθόδου και παρασημαντικῆς. Κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο διὰ νὰ διευθύνηται τὸ πνεῦμα τοῦ ψάλλοντος ἀμέσως και κατ' εὐθειαν εἰς τὴν ποιότητα τῶν μουσικῶν τόνων τῆς Μελοδίας, χωρὶς τινος ἄλλου χαρακτηριστοῦ ὀδηγίαν και προειδοποίησιν, προσδιωρίσθησαν χαρακτηρισ τοιοῦτοι, ὥστε νὰ μὴ ἐξήρτηνται ἀπὸ ἄλλους, τούτέστι νὰ ἦναι αὐτοσύστατοι. Ὅθεν διὰ νὰ ἦναι ἡ δύναμις και ἡ ἐνέργεια αὐτῆ τῶν μουσικῶν και εὐληπτος και φανερά εἰς τὸν νοερὸν ὀφθαλμὸν διὰ τοῦ ὄρατοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ψάλλοντος, πρέπει νὰ μὴν ἦναι κεκρυμμένη ὑπὸ τῶν σημείων (ὡς αἱ τῶν ἄλλων μεθόδων εἰσαγωγαὶ διδάσκουσιν), ἀλλὰ νὰ ἦναι ὀρατῶς, και τρανώς, και διαρρήθην και πασιδῆλως ἐφηρμοσμένη ἐπ' αὐτῶν τούτων τῶν σημείων. Τούτου ἕνεκα λοιπὸν ἐπενοήθησαν σημεῖα τοιαῦτα ὠρισμένα, δεικνύοντα ἀμέσως τὴν τῶν μουσικῶν τόνων ποιότητα· ἦτοι χαρακτηριστοῦ αὐτοσύστατοι, ἐφαρμόζοντες τὴν ποιότητα τῶν μουσικῶν τόνων ἐπάνω εἰς σημεῖα ἀμετάτρεπτα τοιοῦτοτρόπως, ὥστε ἐνός μουσικοῦ τόνου ἢ ποιότητος, ἦτις προσδιωρίσθη ἀπαξ εἰς ἓνα χαρακτηριστοῦ, νὰ μὴ μεταφέρηται πώποτε και εἰς ἄλλους χαρακτηριστοῦ. Καὶ πρὸς τοῦτο μεταχειρίζεται ὁ Λέσβιος ἑπτὰ μουσικοὺς χαρακτηριστοῦ, ὧν ἕκαστος ὀνομάζεται διὰ τῶν γνωστῶν συλλαβῶν τῶν φθόγγων πα, βου, γα, δι, κε, ζω, νη. Τὰ πλεῖστα τῶν σημείων τούτων εἶνε εἰλημμένα ἐκ τῆς μεθόδου τῶν 3 διδασκάλων, ἕκαστος δὲ τούτων ἔχει ἐνέργειαν δι' ἓνα και μόνον φθόγγον. Ἡ Πειρασιτὴ λ. χ. εἶνε προσδιωρισμένη διὰ τὸν φθόγγον Λι ἀποκλειστικῶς και οὐδέποτε μετέρχεται και τοὺς ἄλλους φθόγγους, ὡς τοῦτο γίνεται εἰς τὴν ἐν χρήσει νῦν παρασημαντικὴν. Οἱ λέσβιοι λοιπὸν χαρακτηριστοῦ διὰ μὲν τὴν ἀνάδασιν (ἀνέναι) βλέπουσι πρὸς τὰ ἄνω, διὰ δὲ τὴν κατάδασιν (κατιέναι) πρὸς τὰ κάτω. Τὰ ὑπερβατὰ δὲ διαστήματα σημειοῦνται ἐπὶ τῶν χαρακτηριστῶν διὰ τῶν σχετι-

κῶν ἀριθμῶν. Τὰ χρονικά ἐπίσης σημεῖα εἶνε μετὰ πολλῆς πιστότητος και ἀκριβείας σεσημασμένα. Ἐκαστος χαρακτήρ παριστάνει τὸ μονόσημον (μονόχρονον), αἱ χρονικαὶ δὲ αὐτοῦ ἀξήσεις σημειοῦνται διὰ στίξεων, και διὰ ἐλαττώσεως διὰ εὐθείας γραμμῆς, παραλλασσομένης ἀναλόγως τῶν χρονικῶν ἀναγκῶν. Τὰ καλλοπιστικά δὲ σημεῖα εἶνε ἱκανῶς πλούσια. Τὰ φθορικά ἐπίσης εἶνε εἰλημμένα ἐκ τοῦ συστήματος τῶν 3 διδασκάλων, ὧν τὰ τονιατὰ διαστήματα οὐδὲ κατὰ κεραίαν μεταβάλλονται. Αἱ διάφοροι δὲ κλίμακες και τὰ γένη τῆς μουσικῆς μένουσιν, ὡς και οἱ 8 Ἦχοι, ἀμετάβλητοι καθ' ὅλα ὡς και πρότερον.

Ἐν γένει δ' εἰπεῖν διὰ τοῦ Λεσβιακοῦ συστήματος οὐδεὶς μουσικὸς νεωτερισμὸς προσετέθη ἐν τῇ θεωρίᾳ και πράξει τῆς ἱεράς ἡμῶν τέχνης, τῆς ὑπὸ τῶν 3 διδασκάλων περισωθείσης· μόνον δὲ τὰ ἀσταθῆ και κυμαινόμενα αὐτῆς σημεῖα ἐγένοντο σταθερὰ και βάσιμα.

Ἄλλὰ τοιοῦτου ὄντος τοῦ λεσβιακοῦ γραφικοῦ συστήματος ὑπὸ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὀμοτέχνων διηγήρηθαι δεῖν ἑσταυροφορία κατ' αὐτοῦ. Ἡ ἐπαγγελματικὴ δὲ αὐτῆ πολεμικὴ ἐπέδρασε δυστυχῶς και ἐπὶ τῆς Ἱεράς Συνόδου, ἦτις τῷ 1846 ἐπὶ Ἀνθίμου Πατριάρχου δι' ἐγκυκλίου τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἀπεδοκίμασεν αὐτό.¹

Ὁ Λέσβιος ἐδημοσίευσεν ἐν Ἀθήναις τῷ 1848 ἀνασκευὴν τῆς κατὰ τοῦ συστήματος αὐτοῦ ἐκδοθείσης πατριαρχικῆς ἐγκυκλίου, ἣν ἀποκαλεῖ «θρίαμβον τοῦ Λεσβίου συστήματος τῆς Μουσικῆς κατὰ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μουσικομονοπωλείου και Συντροφίας.»

*

Ἄλλ' ἐν ᾧ τὸ σύστημα τοῦτο ὑπὸ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὀμοτέχνων λυσσωδῶς ἐπολεμήθη, κατὰ τὸ γνωστὸν ἀρχαῖον γνωμικὸν και «αἰδὸς αἰδοῦ κατέει», τοῦναντίον ἐν Ἑλλάδι ἐνθέρμως ὑπεστηρίχθη. Καὶ αὐτὴ ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις παραδεχθεῖσα αὐτὸ δι' ἐπισήμων Διαταγμάτων ἔδρυσεν ἐν Αἰγίνῃ Μουσικὴν Σχολήν, ὥρισεν ἀξιοπρεπεῖ μισθὸν τῷ διδάσκοντι, διώρισεν τριμελῆ ἐφορευτικὴν ἐπιτροπεῖαν και τέλος ἐξέδωκε προκηρύξεις, δι' ὧν προσεκάλει τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ σπουδάσωσιν αὐτὸ δωρεάν. Ὁ

1. Τὸ κείμενον τῆς ἀποδοκιμαστικῆς ταύτης ἐγκυκλίου δημοσιεύεται ἐν τῷ σγγράμματι τοῦ κ. Γ. Παπαδοπούλου «Συμβολαὶ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς παρ' ἡμῖν Ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς» ἐν σελίδι 343.

δὲ Κυβερνήτης Ἰωάννης Καποδίστριας εἰσήγαγε τὸ Λεσβιακὸν σύστημα καὶ ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις Ὀρφανοτροφείῳ. Τῷ 1840 ἐξεδόθη τὸ θεωρητικὸν τοῦ συστήματος μετὰ Ἀναστασιματαρίου, τῷ δὲ 1871 ὑπὸ τῶν πατρῶν αὐτοῦ Σταυράκη Α. Ἀναγνώστου καὶ Ν. Α. Βλαχάκη, πρεσβυτέρου μετετυπώθη ἐπὶ τὸ πλουσιώτερον καὶ εὐμεθοδέστερον.

Ἄλλ' ἡ ἀποδοκιμαστικὴ Πατριαρχικὴ ἐγκύκλιος, ἡ ὑπὸ ἀναζήλων ὁμοτέχνων προκληθεῖσα, κατήνεγκε καίριον κατ' αὐτοῦ τραῦμα καὶ οὖτω, χάριν τῆς μὴ διασπάσεως τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος καὶ ἐν τῇ Μουσικῇ, ἐθυσιάσθη τὸ Λεσβιακὸν σύστημα, τὸ ὁποῖον ὡς παρασημαντικὴ ὑπὸ τῆς ἱστορίας τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς μουσικῆς θὰ διακηρυχθῇ τοῖς μεταγενεστέροις στεντορεῖα τῇ φωνῇ, ὅτι τυγχάνει κατὰ πολὺ ἀνωτέρα καὶ τελειότερα τῆς ἐν χρήσει νῦν ἐκκλησιαστικῆς παρασημαντικῆς. Νῦν ὅτε τὰ πάθη ἀναζήλων ὁμοτέχνων ἔχουσι κοπάσει, νομίζομεν ὅτι δίκαιον εἶνε νὰ ἐξαρθῇ ἡ ἀρετὴ τοῦ Λεσβίου συστήματος, τὸ ὁποῖον διὰ τὴν ἀπλότητα καὶ οἰκονομίαν τοῦ χώρου ὑπερέχει ἐν πολλοῖς καὶ αὐτῆς τῆς διεθνoῦς γραμμικῆς παρασημαντικῆς τῶν Εὐρωπαϊκῶν.

ΑΡΙΣΤΟΞΕΝΙΚΟΣ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Αἱ παλαιογραφικαὶ μελέται τῶν Ἀγγλων περὶ τῆς μουσικῆς τῶν Βυζαντινῶν. — Μουσικὸν συνέδριον ἐθνικῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἐν Ἰσπανίᾳ.

Ἀγγλία. — Εἰς τὸ στάδιον τῶν ἐμβριθῶν ἐρευνῶν τῆς ἑλλην. ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς προβάλλει νέος ἐξ Ἀγγλίας φιλόπονος ἀγωνιστής. οὗ πολλῆς ἐκτιμήσεως ἄξιος ὁ θερμὸς ζήλος, ὃν ἐπιδείκνυται. Συνιστώμενος εἰς τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχον ὑπὸ τῆς Ἀγγλικῆς ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς τῶν Ἀθηνῶν ἀφίκετο κατ' αὐτὰς ὁ νεαρὸς καθηγητὴς τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Ἐδιμβούργου κ. Ἰούλιος Τιλλιάρδης, ἐκ τῶν ἐταίρων τῆς αὐτῆς ἐν Ἀθήναις Σχολῆς. Εἰδήμων τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς, ὁμιλῶν ἀπταιστως εἰς τὴν καθαρῆν οὐσαν, ἐγένετο γνωστός εἰς τοὺς κύκλους τῶν ἐπιστημόνων διὰ τῆς ἐν τοῖς «Βυζαντινοῖς Χρονικοῖς» τῆς Πετρουπόλεως ἐκδοθείσης διατριβῆς αὐτοῦ περὶ τῶν ἰδιοῦμένων τῆς ὑμνογράφου μοναχῆς Κασσιανῆς. Ὁ διδάκτωρ κ. Τιλλιάρδης τυχὼν τῆς ὑλικῆς ὑποστηρίξεως τῶν περιωνύμων πανεπιστημίων Ἐδιμβούργου καὶ Κανταβριγίας, ἀσχολεῖται κατὰ τὴν παλαιογραφικὴν αὐτοῦ περιοδεῖαν εἰς μελέτην καὶ φωτογράφειαν τῶν ἐν Ἀγίῳ Ὄρει καὶ ἐν Κων/πόλει σωζομένων ἑλληνικῶν μουσικῶν χειρογράφων, ἐξήτασε δὲ ἤδη τὰ ἐν τῇ πατριαρχικῇ βιβλιοθήκῃ διαφυλαττόμενα, καταδείξας τοῖς συνοδούουσιν αὐτῷ κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν ταύ-

την τὸν πλοῦτον καὶ τὸ βάσιμον τῶν ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἐκκλησιαστικῇ μουσικῇ γνώσεων αὐτοῦ.

Ἰσπανία. — Ἐν Βαρκελώνῃ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Σεβασμιωτάτου Francisco de P. Mas τὴν 21, 22, 23 καὶ 24 τοῦ προσεχοῦς Νοεμβρίου (ἐ. ἔ.) θὰ συγκροτηθῇ τὸ «Γ' Συνέδριον τῆς ἐθνικῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς» τῶν Ἰσπανῶν, τοῦ ὁποίου θὰ συμμετάσχουσι τρεῖς τάξεις, α' οἱ διαπρεπεῖς μουσικοί, β' ἐνεργὰ μέλη, καὶ γ' οἱ προστάται τῆς μουσικῆς.

Κατὰ τὸ πρὸς τὴν «Μουσικὴν» εὐμενῶς ἀποσταλὲν πρόγραμμα, τὸ Συνέδριον θὰ περιλάβῃ τρία τμήματα.

Α' Τμῆμα. — Ἄσμα Γρηγοριανόν.

Ἐν τῷ τμήματι τούτῳ μακρὸς θὰ γένηται λόγος περὶ τῆς παλαιᾶς Γρηγοριανῆς ψαλμωδίας, περὶ τῆς ἐφαρμογῆς καὶ διαδόσεως αὐτῆς εἰς τοὺς καθεδρικοὺς καὶ ἐνοριακοὺς ναοὺς καὶ εἰς τὰ σεμινάρια. Ἀποτελέσματα μελετῶν τοῦ Β' Συνεδρίου διὰ τινὰ ἰσπανικὰ ἄσματα. Ἡ μεγάλη σημασία τῆς καλῆς ἐκτελέσεως εἰς τὰ σχολεῖα. Σχῆδιον λεπτομερὲς τῶν διαφόρων παραδόσεων διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Γρηγοριανῆς μουσικῆς εἰς τὰ Σεμινάρια. Ὁ τρόπος τῆς ᾄδῆς ἐν τοῖς ναοῖς.

Τὸ τμῆμα τοῦτο, ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, εἶνε σπουδαιότατον, καθὼς τὰ μέγιστα ἐνδιαφέρον καὶ ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας. Ἡ Γρηγοριανὴ ψαλμωδία, ὡς γνωστόν, εἶνε συντεθειμένη ἐπὶ τῇ βάσει τῶν 8 Ἦχων τῆς ἑλληνικῆς ἐκκλησίας, ἤκουαζε δὲ κυρίως ὅτε ἡ Ἀνατολικὴ καὶ ἡ Δυτικὴ ἐκκλησία ἦσαν ἡνωμένοι.

Β' Τμῆμα. — Μουσικὴ ἔρρυθμος.

Προτάσει τοῦ Πάπα Πίου X πῶς δεόν νὰ τηρῶνται ἐν τῇ λειτουργίᾳ τὰ διάφορα γένη τῆς θρησκευτικῆς μουσικῆς δύνανται οἱ ἐκκλησιαστικοὶ μελοποιοὶ νὰ χρησιμοποιήσωσι καὶ τὰς δημοτικὰς μελωδίας, καὶ πῶς; Χαρακτῆρες τῆς ὀργανικῆς λειτουργικῆς μουσικῆς. Κριτήριον, ὅπερ ὀφείλει νὰ ἀκολουθήσῃ ἡ ὀργανικὴ μουσικὴ ἐν τῇ ἐκτελέσει. Γνώσεις ἃς ὀφείλουσι νὰ ἔχουσι οἱ ὀργανοπαῖκται καὶ οἱ ἡγάρχοι τῶν ναῶν. Τὸ Μουσικὸν μέλος νὰ μὴ περικαλύψῃ τὴν δύναμιν τῶν θρησκευτικῶν ᾄσματων, ὡς τοῦτο συμβαίνει ἐν τῷ θεάτρῳ.

Γ' Τμῆμα — Προπαγάνδα ἢ διοργανώσεις.

Ἡ ἀνάγκη τῆς ἀληθοῦς γνώσεως τοῦ πνεύματος τῆς θρησκευτικῆς μουσικῆς καὶ τῆς λογικῆς αὐτῆς χρήσεως. Ἡ παροῦσα ἔκθεσις ὡς ἀποτελεσματικὸν βοήθημα ἐν τῇ διδασίᾳ τοῦ καλοῦ τῆς ἱερᾶς τέχνης. Μέσα δι' ἧν οἱ διευθυνταὶ τοῦ ὄργανου δύνανται ν' ἀπολαύσωσι τῆς ἀναγκαίας ἐξουσίας, πρὸς βελτίωσιν τῆς ἱερᾶς μουσικῆς. Ἰδρυσις ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν σχολῶν. Αἱ μελέται καὶ αἱ δοκιμαίαι, ἃς ὀφείλουσι νὰ κάμωσιν ἐν τοῖς ναοῖς οἱ ἱεροψάλται. Ἰδρυσις Ἰσπανικῆς Καϊκιλιανῆς Ἐταιρείας. Μέσα τῆς μεταδόσεως ἐν Ἰσπανίᾳ τοῦ κανονισμοῦ, ὃν ἀπατεῖ ἡ θρησκευτικὴ μουσικὴ καὶ τὴν ὅποιαν δι' ἐγκυκλίου συνέστησεν ἡ Παπικὴ Ρώμη. Ἐθνικὴ ἔνωσις τῶν μουσικοκρητῶν.

Αὐτὰ ἐν περιλήψει εἶνε τὰ θέματα, τὰ ὁποῖα θὰ συζητήσῃ τὸ μουσικὸν Συνέδριον τῆς Ἰσπανίας περὶ τῆς ἱερᾶς αὐτῆς μουσικῆς. Ἡμεῖς δὲ οἱ ὀρθόδοξοι Ἕλληνες ἐν τῇ τρικυμιῳδεῖ συγχρόνῳ κοινωνίᾳ τῆς θρησκευτικῆς ἀδιαφορίας καὶ τῆς περιφρονήσεως τί πράττομεν ὑπὲρ τῆς ἐκ τοῦ ναυαγίου διασώσεως τῆς ἐθνικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς; Ἔργοις μὲν σχεδὸν οὐδέν, λόγοις δὲ μόνον ἀερομυχοῦμεν στομφωδῶς ὑπεραμυνόμενοι, ὡσεὶ οἱ ναυαγοὶ νὰ ἐσώζοντο διὰ τοιοῦτων κενῶν καὶ στομφωδῶν λόγων. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ὡς ἀνατάτη θρησκευτικὴ καὶ ἐθνικὴ ἀρχή, δὲν ἔπρεπε διὰ τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμείου νὰ συντηρήσῃ μίαν Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικὴν Σχολήν, ἀνταποκρινομένην πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ ὀρθόδοξου ἑλληνισμοῦ; Ὅταν τὸ Ἐθνικὸν ἡμῶν Κέντρον ἀδιαφορῇ περὶ τοῦ σπουδαιωτάτου τούτου παράγοντος τῆς θείας ἡμῶν λατρείας καὶ τῆς ἑλληνικῆς ἐθνότητος, τί γενναῖον θ' ἀναμείνωμεν ἀπὸ τοῦ ἀνευθύνου ἐργάτου τῆς θρησκευτικῆς ἡμῶν μουσικῆς; Ἴδου ἡ Ρώμη, ἡ παρὰ τῶν μεγάλων ἡμῶν προγόνων παραλαβούσα πάντα τὰ μουσικὰ στοιχεῖα τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς, πῶς διενεργεῖ ὑπὲρ τῶν θρησκευτικῶν μουσικῶν ἀναγκῶν καὶ συμφερόντων τοῦ πνευματικοῦ αὐτῆς ποιμνίου.

λεως, τὸ ὁποῖον συνετάχθη ὑπὸ τῆς Π. Κ. Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τὸ ὁποῖον ἐπεκυρώθη ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, περιλαμβάνει καὶ τὸ μάθημα τῆς μουσικῆς ὑποχρεωτικῶς δι' ὅλας τὰς τάξεις τῶν Ἀστικῶν σχολῶν ἀρρένων τε καὶ θηλέων. Ἡ ᾠδὴ δέον νὰ διδάσκηται κατὰ τὸ πρόγραμμα τοῦτο οὐ μόνον πρακτικῶς, ἀλλὰ καὶ θεωρητικῶς ἐν ταῖς ἀνωτέροις τάξεσι. Βάσις δὲ τῶν διδασκομένων ᾄσματων καθορίζεται ἡ ἐθνικὴ μουσικὴ, ἡιοι ἡ δημώδης καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ μετὰ ἄλλων παιδαγωγικῶν ᾄσματων. Ἄν καὶ ἐν ταῖς λεπτομερείαις ἔχει ἀτελείαις τινὰς τὸ ἀναλυτικὸν τοῦτο πρόγραμμα, ἐν τούτοις δὲν δυνάμεθα ἢ νὰ ἐξάρωμεν τὴν πατρικὴν πρόνοιαν, ἣν τὸ ἡμετερον Ἐθνικὸν καὶ Θρησκευτικὸν Κέντρον ἐπέδειξε καὶ ὑπὲρ τῆς μουσικῆς παιδαγωγίας τῆς ἑλληνίδος νεολαίας, υἱοθετοῦν οὕτω καὶ προβιάζον ὑψηλὸν προγονικὸν ἀξίωμα, καθὼς ἡ ἀληθὴς ἐκπαίδευσις καὶ μόρφωσις δεόν νὰ ἦ ἀχώριστος τῆς μουσικῆς καὶ τῆς γυμναστικῆς πρὸς ἀπτήν, οὕτως εἰπεῖν, καὶ ἀκοπον θεραπείαν τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς. Δὲν ἀμφιβάλλομεν δ' ὅτι ἡ ὑποχρεωτικὴ ἀναγραφή τοῦ μαθήματος τῆς μουσικῆς ἐν τοῖς σχολικοῖς προγράμμασι θὰ δημιουργήσῃ τὴν ἀνάγκην καὶ τῆς μουσικῆς μορφώσεως τῶν διδασκάλων ἐν τοῖς διδασκαλείοις καὶ τοῖς Γυμνασίοις, ἀρρένων τε καὶ θηλέων, καθόσον αἱ κοινοτικαὶ σχολαί, ἐκτὸς ὀλιγιστῶν ἐξαίρεσεων, δυσκόλως δύνανται νὰ μισθοδοτήσωσι ἰδιαιτέρως εἰδικούς μουσικοδιδασκάλους. Ἀνάγκη ἄρα ἐπιτακτικὴ ὅπως τὰ παρ' ἡμῖν ἀνώτερα ἐκπαιδευτήρια, ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἀναλόγως καὶ μουσικῶς νὰ μορφώσωσι τοὺς διδασκάλους καὶ τὰς διδασκαλίσσας.

Ὁ γάλλος μουσουργὸς E. MILOK (ἴδε σελίδα 305).

Δι' αἰτίσεων αὐτῶν πρὸς τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχον, παραπεμφθεισῶν εἰς τὴν Ἐφορείαν τῆς Πατριαρχικῆς Μουσικῆς Σχολῆς, ὑπέστησαν τὰς ἐπιπυχίον ἱεροψάλτου ἐξετάσεις οἱ ἱεροψάλται κ. κ. Νικόλαος Δ. Ἐκκλησιάδης, ἐξ Ἡρακλείου Κρήτης καὶ πρῶτος ψάλτης τοῦ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ καθεδρικοῦ ναοῦ ἀπὸ τεσσάρων ἐτῶν, Ἀχιλ. Κολέτσος, ἐκ Βόλου τῆς Θεσσαλίας καὶ Χριστόδουλος Βαλταδῶρος ἐκ Βοδενῶν, καὶ ἐκρίθησαν ἄξιοι πτυχίου μετὰ τοῦ βαθμοῦ ἀριστα. Ἡ Πατριαρχικὴ Μουσικὴ Σχολὴ ἀπὸ ἐξ ἐτῶν ἤδη τοῖς μὲν τελειοφοίτοις ἀπολέμει ἀποδεικτικὰ μαθήσεως, πτυχίον δὲ ἱεροψάλτου δίδει, κατόπιν δοκιμασίας, εἰς τοὺς ἐπὶ τινὰ χρόνον δοκίμως μετελθόντας τὸ ἔργον τοῦτο.

Ἄλλ' οἱ διέποντες τὰ τῆς Μ. Σχολῆς ἵνα προβῶσιν εἰς τοιαῦτα μέτρα νομίζομεν ὅτι ἔπρεπε νὰ προβῶσιν καὶ εἰς τὸν τελειότερον αὐτῆς καταρτισμὸν, καθόσον μετὰ λύτης πληροφορούμεθα ὅτι τὸ αὐτὸ ἀμαθὲς καὶ ἀσύντακτον τῆς Σχολῆς καθεστῶς θὰ ἐπαναληφθῇ καὶ ἐφέτος. Διὰ τὴν ἐπέλευσιν δὲν λαμβάνεται ἐν γενναῖον μέτρον ὑπὲρ τῆς πληθους ἀνασυνταξέως τῆς Μουσικῆς Σχολῆς; Ἡ διὰ τὴν τεχνικὴν σπουδὴν ἀμέλεια καὶ ἀδιαφορία αὐτῆ δὲν δεικνύει ἔργοις ἄστοργον ἐγκατάλειψιν τῆς θείας τῶν Πατέρων ἡμῶν τέχνης, ἡ ὁποία μόνον διὰ καλῶς κατηρητισμένης Σχολῆς εἶνε δυνατόν νὰ προαχθῇ καὶ νὰ βελτιωθῇ;

Ἄλλ' οἱ διέποντες τὰ τῆς Μ. Σχολῆς ἵνα προβῶσιν εἰς τοιαῦτα μέτρα νομίζομεν ὅτι ἔπρεπε νὰ προβῶσιν καὶ εἰς τὸν τελειότερον αὐτῆς καταρτισμὸν, καθόσον μετὰ λύτης πληροφορούμεθα ὅτι τὸ αὐτὸ ἀμαθὲς καὶ ἀσύντακτον τῆς Σχολῆς καθεστῶς θὰ ἐπαναληφθῇ καὶ ἐφέτος. Διὰ τὴν ἐπέλευσιν δὲν λαμβάνεται ἐν γενναῖον μέτρον ὑπὲρ τῆς πληθους ἀνασυνταξέως τῆς Μουσικῆς Σχολῆς; Ἡ διὰ τὴν τεχνικὴν σπουδὴν ἀμέλεια καὶ ἀδιαφορία αὐτῆ δὲν δεικνύει ἔργοις ἄστοργον ἐγκατάλειψιν τῆς θείας τῶν Πατέρων ἡμῶν τέχνης, ἡ ὁποία μόνον διὰ καλῶς κατηρητισμένης Σχολῆς εἶνε δυνατόν νὰ προαχθῇ καὶ νὰ βελτιωθῇ;

Ἄλλ' οἱ διέποντες τὰ τῆς Μ. Σχολῆς ἵνα προβῶσιν εἰς τοιαῦτα μέτρα νομίζομεν ὅτι ἔπρεπε νὰ προβῶσιν καὶ εἰς τὸν τελειότερον αὐτῆς καταρτισμὸν, καθόσον μετὰ λύτης πληροφορούμεθα ὅτι τὸ αὐτὸ ἀμαθὲς καὶ ἀσύντακτον τῆς Σχολῆς καθεστῶς θὰ ἐπαναληφθῇ καὶ ἐφέτος. Διὰ τὴν ἐπέλευσιν δὲν λαμβάνεται ἐν γενναῖον μέτρον ὑπὲρ τῆς πληθους ἀνασυνταξέως τῆς Μουσικῆς Σχολῆς; Ἡ διὰ τὴν τεχνικὴν σπουδὴν ἀμέλεια καὶ ἀδιαφορία αὐτῆ δὲν δεικνύει ἔργοις ἄστοργον ἐγκατάλειψιν τῆς θείας τῶν Πατέρων ἡμῶν τέχνης, ἡ ὁποία μόνον διὰ καλῶς κατηρητισμένης Σχολῆς εἶνε δυνατόν νὰ προαχθῇ καὶ νὰ βελτιωθῇ;

Ἡ «Μανδολινάτα Φαναρίου», ἧς ὄλοσελίδον εἰκόνα ἐν

H ΜΟΥΣΙΚΗ ΑΝΑ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΝ

ΕΓΧΩΡΙΑ. — Ἡ ὑποχρεωτικὴ διδασκαλία τῆς μουσικῆς ἐν ταῖς σχολαῖς Κων/πόλεως. — Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ Σχολή. — Βούλγαρος καθηγητὴς διδασκόμενος τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν Μουσικὴν. — Ἡ Μανδολινάτα τοῦ Φαναρίου. — Ἡ ἀστυνομικὴ ἀπαγόρευσις τῶν ἐθνικῶν ἕμνων τῶν βαλκανικῶν κρατῶν. | **ΕΠΑΡΧΙΑΙ.** — Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ ἐν Ἰωαννίνοις. — Ἰδρυσις μουσικοῦ σωματείου ἐν Ἀδάπαζα. — Οἱ διδασκαλοὶ καὶ ἡ μουσικὴ. **ΕΞΩ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ.** — Τὸ στοιχειωμένον γερφεῖ, μελόδραμα Θ. Σακελλαρίου. — Ἡ «Ἑλληνικὴ Συμφωνία» τοῦ κ. Λάβδα βραβευμένη. — Ἡ μουσικὴ ἐν τῇ Ριζαρείῳ Σχολῇ. — Μία μουσικὴ ἰδιοφύα. — Ἀλέξ. Καραμανλάκης. — Αἱ Νηπιαγωγοὶ καὶ ἡ μουσικὴ. — Ἡ ἐκκλ. τετραφώνια ἐν Σύρῳ. — Ἑλλην. μουσικὸς διαγωνισμὸς ἐν Παρισίοις. — Ἡ ἀραβικὴ μουσικὴ ἐν κηδεῖα ὀρθόδοξου.

ΕΓΧΩΡΙΑ

Μετ' εὐχαριστήσεως ἀναγράφομεν, ὅτι τὸ Ἀναλυτικὸν Πρόγραμμα τῶν σχολῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπό-

άλλη στήλη δημοσιεύομεν, ιδρύθη κατά 'Οκτώβριον του 1908, λειτουργεί δ' έκτοτε άδιακόπως μέχρι σήμερα. Από της 1ης Φεβρουαρίου ήρξατο ή λειτουργία του Γυναικείου Τμήματος, του οποίου την εικόνα θα δημοσιεύσωμεν εις τό προσεχές φύλλον. 'Ο αριθμός των μελών του 'Ανδρικού Τμήματος ως και του Γυναικείου κυμαίνεται έκάστοτε μεταξύ 30 έως 40. Τήν διεύθυνσιν άμφοτέρων των τμημάτων έχει ο κ. Στέφ. Στάγκαλης από της 13ης Δεκεμβρίου 1908 προσληφθείς εις τον Σύλλογον. 'Επίσης διατηρεί ο Σύλλογος και δύο έξτερα τμήματα: τό *Φωνητικόν* (άνδρικών και γυναικείων) και τό *Δραματικόν*. 'Εδωσε μέχρι τουδε 9 συναυλίας, ών τās 8 έν Φαναρίω, μίαν δέ έν Πέραν έν τή «Γαλλική 'Ενώσει». 'Εν γένει τό φιλότιμον τουτο Σωματεϊον είνε από τά σεμνώματα της μουσικής κινήσεως της πόλεως μας, λειτουργούν έν τῷ κέντρῳ των έθνικών και θρησκευτικών ήμῶν άναμνήσεων και όνειρων.

• Η γενική διεύθυνσις της άστυνομίας διεβίβασε διαταγές προς άπαγόρευσιν της άνακρούσεως των έθνικών ύμνων των τεσσάρων βαλκανικών κρατών εις τά διάφορα κέντρα.

ΕΠΑΡΧΙΑΙ

• Η έν Ιωαννίνους φιλοτίμως ύπερ του κοινου καλου εργαζομένη *Θρησκευτική 'Αδελφότης ή «Θεοτόκος»*, ης σκοπός αναγράφεται τό «κήρυγμα, θρησκευτική έφημερίς, λαϊκή βιβλιοθήκη και άναγνωστήριον, έσπεριναί σχολαί, πνευματικοί, μουσικοδιδάσκαλοι, Σύλλογοι, προϊστάμενοι έκκλησιών και έπαρχιακών έπιθεωρητών, θρησκευτική και ήθική άνάπλασις πόλεως και έπαρχίας», προσέλαβε τον κ. Ζ. Οικονομίδη, όστις θα διατελή και πρωτοψάλτης της 'Αδελφότητος και διευθυντής της Μουσικής Σχολής αυτής. «Τοιουτοτρόπως, επιλέγει ή καλή συνάδελφος «Θρησκευτική Σάλπιξ», ή 'Αδελφότης ήμῶν έπέτυχεν ένα των μεγάλων σκοπών της συστάσεώς της, την έπιρρῳσιν της άγάπης προς την βυζαντινήν μουσικήν, την καλλιέργειαν και άνύψωσιν αυτής, την έξύψωσιν της έξωτερικής λατρείας και την προσέλευσιν των χριστιανών εις τους ιερούς ναούς, οίτινες ειχον έρημωθή, και την δημιουργίαν μισθών έπαρκῶν διά μίαν σειράν οικογενειαρχῶν, οίτινες μετά μείζονος ζήλου ήδη θα έπιδοθῶσιν εις την καλλιέργειαν των μουσικών των ταλάντων».

Ευχαρίστως πληροφορούμεθα ότι όμιλος φιλομούσων νέων ίδρυσεν έν 'Αδάπαζα (Βιθυνίας) μουσικόν Σύλλογον. Η πρωτοβουλία αυτή είνε τόσον ευγενής ώστε να μη έχη ανάγκην και ιδιαίτερας έξάρσεως.

Πόσον οί γνωρίζοντες και μουσικήν διδάσκαλοι ιδιαίτερος τιμῶνται, καταδεικνύει ή έξαιρετική αυτών άναζήτησις έφέτος υπό των εκπαιδευτικών αρχῶν των επαρχιών. Επίσης και αί άντιμισθία αυτών κατά μέσον όρον άνήρχοντο από 60—80 λίρας. Δημοδιδάσκαλος γνωρίζων και όλιγην όργανικήν μουσικήν έστάλη άντι 110 λιρών έτησίως! 'Ιδού στάδιον ευγενούς δράσεως και μουσικής προόδου εις τους διδασκάλους μας επ' αγαθῷ της σπουδαζούσης νεολαίας και έαυτών.

ΕΞΩ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

• **Εν 'Ελλάδι.** —Εις τό θέατρον «Πανελλήνιον» παραστάθη τελευταίως έν 'Αθήναις πρώτην φοράν υπό του 'Ελληνικού μελοδραματικού θιάσου «Το στοιχειωμένο γε-

φύρι», μελόδραμα του έλληνος μουουργου κ. Θ. Ι. Σακελλαρίδου, του οποίου τό ποιητικόν κείμενον έχει γραφή από τον γνωστόν άνά τό Πανελλήνιον λογογράφον κ. Γ. Τσοκόπουλον. Τό θέατρον, ως ήν έπόμενον, ήτο πλήρες και οί μουσικόφιλοι, κατά τās χρονολογικές άφηγήσεις των άθηναϊκών έφημεριδων, χειροκρότησαν τό πλείστα μέρη του μελοδράματος, τά όποια ειχον, ως επί τό πλείστον, χροϊάν του έλληνικου μέλους. 'Ο νεαρός μουουργός έπανειλημένως εκλήθη επί της σκηνης, επίσης και ό ποιητής του μελοδράματος κ. Γ. Τσοκόπουλος.

Λυπούμεθα πολύ διότι πέραν των χρονολογικών τουτων σημείων δέν δυνάμεθα να δώσωμεν εις τους ήμετέρους άναγνώστας και τεχνικάς πληροφορίας, ίνα ούτω σχηματίσωσιν ούτοι όποσδήποτε ακριβή τινα ιδέαν περι του καθαρού μουσικου μέρους και της τεχνικής αξίας του μελοδράματος. 'Εν τή «'Εστία» 'Αθηνών ειδομεν υπό τύπον τεχνικής κρίσεως δίστηλον άρθρον νεαρου καθηγητου του 'Ωδείου, αλλά τουτο περιορίζετο μάλλον εις δευτερεύοντα σημεία, παρά εις την ούσίαν του έργου.

Μεθ' όλην την έλλειψιν τεχνικών πληροφοριών καθήκον θεωρούμεν να παρατηρήσωμεν, ότι ο κ. Σακελλαρίδης είνε εις από τους όλίγους 'Ελληνας συνθέτας τους καταγινομένους εις την θεατρικήν μουσικήν. Τό 1907 έδωσε τό πρώτον του μελόδραμα ό «Πειρατής». 'Επηκολούθησε κατόπιν ή τόσον άρέσασα «Περουζέ», ή όποια έώρτασε την 50ήν παράστασιν εις διάστημα ενός έτους.

• Ηδη εις τό «Στοιχειωμένο γεφύρι» ο κ. Σακελλαρίδης παρουσιάζει μίαν μουσικήν με χρώμα και ρυθμόν έντελῶς 'Ελληνικόν διά να δείξη κατά πόσον τά 'Ελληνικά δημοτικά μοτίβα, τά όποια έμελέτησεν, είνε ικανά να έμπνεύσωσιν έν πρωτότυπον σκηνικόν σύνολον.

• Αγγέλλεται έξ 'Αθηνών ότι ή «'Ελληνική Συμφωνία» του μουσικοδιδασκαλου και διευθυντου της 'Αθηναϊκής Μανδολινάτας κ. Νικ. Λάβδα έβραβεύθη κατά τον έφετειόν έν Μιλάφ Διεθνή μουσικόν διαγωνισμόν. 'Επίσης έλαβε τό πρώτον βραβείον μετά μεγάλου χρυσου μεταλλίου ή τέτρα συνθέσις του κ. Λάβδα, ή Εισαγωγή των γάμων του Φιγαρώ του Μόζαρτ.

• Τό Συμβούλιον της Ριζαρείου Σχολής διώρισεν εις την θέσιν του καθηγητου της 'Εκκλησιαστικής και της Εύρωπαικής μουσικής τον κ. Κωνσταντ. Παπαδημητρίου, διπλωματούχον της βυζαντινης μουσικής του 'Ωδείου με πρώτον βραβείον και πτυχίον της 'Αρμονίας. Είνε πραγματικῶς ευχάριστον και ένθαρρυντικόν ότι νέοι μουσικοί άριστα κατηχημένοι, άναγνωρίζονται υπό ίδρυμάτων ως ή Ριζαρείου Σχολή, ένθα δύνανται ν' άναπτύξωσιν τās γνώσεις και την δραστηριότητά των προς κοινόν όφελος.

• Από τινων ήμερῶν έκαμε την εμφάνισίν του εις τά κέντρα των 'Αθηνών εις μικρός, δωδεκαετής μόλις, Κεφαλήν, ως κανταδόρος. 'Ο μικρός περιήρχετο τά έστιατόρια και καφενεϊα και έτραγώδει έν συνοδεία κιθάρας ώραία έπτανησιακά ζςματα. Μεγάλην δ' έντύπωσιν έκαμνεν ή φωνή του μικρου, διανγής και μεταλλική φωνή τενόρου. 'Ο λιλιούτειος τενόρος, ό όποιος ονομάζεται Βαγγέλης Μελίτσης, είνε και αυτός ένθουσιασμένος με τό δῶρον της φύσεως και με την ύποδοχήν που του έκαμαν. 'Ηδη δέ ό Βαγγέλης εισαχθείς εις τό 'Ωδειον θα παρακολουθή μαθήματα, όπως καλλιεργήση συστηματικώτερα την φωνήν του.

• 'Εξ 'Αθηνών ειχε μεταδοθή πρό ήμερῶν τό θλιβερόν άγγελμα του τραγικου θανάτου του νεαρου άεροπόρου

'Αλεξάνδρου Καραμανλάκη. 'Ο άτυχής νέος, έπιβαίνων του άεροπλάνου κατηρθύνετο έξ 'Αθηνών εις Πάτρας, ότε εκρηξις της κινητηριου μηχανής τον κατεκρήμνισε βαρέως πληγωμένον εις την θάλασσαν έν τῷ Κορινθιακῷ κόλπῳ όπου και έπνιγη.

• Όταν ό τολμηρός νέος ειχεν έπιτύχει πρό μηνῶν τό παγκόσμιον ρεκόρ ύψους τον ειχομεν παρακαλέσει όπως έν νέα τινη αναβάσει μέλψη γνωστόν τι ζςμα εις τά αίθέρια ύψη και ειτα γραφή ήμιν περι των άκουστικῶν αυτου έντυπώσεων, ίνα ούτω δυνηθῶμεν να έχωμεν ιδέαν τινα περι της άκουστικής θέσεως της μουσικής εις τās μελλούσας άεροπορίας, αί όποια φαίνεται ότι δέν θα είνε πολύ μακράν και διά τον πολύν λαόν. 'Αλλ' ό τραγικός αυτου θάνατος δέν ικανοποίησε την παράκλησιν του παλαιου αυτου διδασκαλου.

• Η *Νεφελοκοκκυγία*, ήν ή φαντασία του 'Αριστοφάνους εις τους «'Ορνιθας» έδημιούργησεν, ό χορός των 'Ορνιθων, όν εις τά ούράνια δώματα έποποθέτησε, διά τās νέας άεροπλοϊας δέν θα είνε έργον ισχυράς φαντασίας, αλλά έργον πραγματικότητος. Αί τορνευται δέ ποιητικά λέξεις *θεία μουσική, ούρανιος μουσική, άγγελική μουσική κτλ.* διά τās άεροπορίας του μελλοντος θα καταστῶσιν όντως λέξεις ζῶσαι, πραγματικά. 'Επίσης δέ ή Πυθαγόρειος μουσική θεωρία, καθ' ήν ή μουσική άρμονία είνε εικόν της άρμονίας των ούρανιων σωμάτων, διά της νέας άεροπορίας έτι μάλλον θα πραγματοποιηθή, από άφηρημένη καθισταμένη συγκεκριμένη έννοια. Αί προσπάθειαι εις αυτό τείνουσιν.

• 'Ο άείμηστος Καραμανλάκης πρό του έπιδοθῆ εις την άεροπορίαν έξέδιδε και μίαν ώραϊαν εβδομαδιαϊαν έπιθεώρησιν, τον «'Ανεξάρτητον» των 'Αθηνῶν. 'Η καλλιτεχνική αυτη έφημερίς, εκτός του πολιτικου, κοινωνιολογικου και φιλολογικου μέρους, ειχε και τό μουσικόν. Διά ειδικῶν συνεργατών, ους έπλήρωνε και γενναίως, παρηκλούθει τό *έθνικόν θέατρον* και την *έθνικήν έν γένει μουσικήν*, ούτως ώστε, ως και έν τῷ προγράμματι αυτου έγραφε: «και διά της μουσικής παραγωγής ή νέα *έλληνική κοινωνία ν' αναπτυχθῆ και μορφωθῆ κατά τά ύποδείγματα των μουσικωτάτων αυτης προγόνων*».

• Η «Μουσική» θρηνοῦσα επί τῷ τραγικῷ θανάτῳ τουτου τολμηρου όσον και ιδεώδους νέου, αναφωνεί τους σίχους γηραιου του θύματος διδασκαλου.

Τόν έλεγαν *'Αλέξανδρο!* κ' ήθελε τόνομά του —Τέτιο μεγάλο όνομα!—ό ίδιος να τιμήση! Τῷ ταίριαζε με τό φιλό και γαῦρο άνάστημά του! κ' ήθελε τόλμημα κι' αυτός μεγάλο να τόλμηση!...

'Αλέξανδρέ μου, Στρυραετέ! στον έγδοξό σου τάφο δύο λόγια μόνον γράφω
«'Οποιος γεννήθηκε 'Αετός, 'Αετός και θα πεθάνη»!
αυτό και μόνον φθάνει.

• Τό εκπαιδευτικόν τμήμα της «'Ενώσεως των 'Ελληνιδων» έδημοσίευσε την έπομένην αξιωσημειωτον άγγελίαν «Προκηρύσσεται διαγωνισμός έν τῷ Διδασκαλείῳ των Νηπιαγωγῶν προς πλήρωσιν 10 κενῶν θέσεων δωρεάν προς άπόκτησιν πτυχίου Νηπιαγωγου. Προσόντα άπαι-

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΑΚΗΣ

τούνται πτυχίον 'Αρσακείου α' ή β' βαθμου και έπίδοσις εις την *φωνητικήν μουσικήν*»

• 'Επανήλθεν έξ 'Αμερικής μετά διαμονήν εκεί ενός και ήμίσεως έτους, ή εκ Σμύρνης 'Ελληνίς χορεύτρια των αρχαίων χορῶν δεσποινίς 'Ελλη Βίκτωρος μετά της αδελφής της Λουκίας και του αδελφου των. Αί δεσποινίδες Βίκτωρος έδωσαν περι τās 15 παραστάσεις εις τās κυριώτερας πόλεις της 'Αμερικής, προκαλέσασαί τον ένθουσιασμόν των 'Αμερικανῶν και του τύπου, όστις έγραψεν έπαινετικά άρθρα. 'Εκ των χορῶν διακρίνονται ό χορός των Νυμφῶν με υπόκρουσιν του Γκλόκ, ό των 'Εριννύων, όστις είνε δαιμονιώδης, εκτελούμενος υπό έξ προσώπων, ό Βακχικός με υπόκρουσιν μουσικής του Σακελλαρίδου, ό χορός των Μουσῶν, ό χορός της Παλλάδος 'Αθηνῶν, όν χορεύει ή δεσποινίς 'Ελλη μετά της πανοπλίας και όστις κρίνεται ως άριστος όλων.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Πνευματιώδης καὶ Χριστιανιώδης

ὑπὸ Γρηγ. Παπαμιχαήλ.

Ἐκτός τῶν χορῶν, ἡ δεσποινίς Ἑλλη Βίκτωρος ἀπαγγέλλει χορικά ἐκ τῆς «Ἀντιγόνης», εἰδύλλια Θεοκρίτου εἰς τὴν ἀρχαίαν καὶ κατὰ μετάφρασιν, τὸν μονόλογον τῆς «Μηδείας», ραψωδίας τοῦ Ὀμήρου μετ' ὑποκρίσεως, καὶ τὸν ὕμνον τῆς Σαπφοῦς εἰς τὴν Ἀφροδίτην.

Αἱ δεσποινίδες Βίκτωρος θὰ δώσουν προσεχῶς ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ Δημοτικοῦ Θεάτρου μίαν παράστασιν, ἣτις προμηνύεται λίαν ἐνδιαφέρουσα καὶ κατόπιν θὰ ἀπέλθωσιν εἰς Αἴγυπτον, Ἰταλίαν καὶ Ἀμερικὴν.

Ἐκ τῆς «Καθημερινῆς» ἐφημερίδος τῆς Σύρου μαθηνομεν ὅτι, κατὰ τὴν δεκαπενθήμερον τοῦ Αὐγούστου νηστείαν, ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῶν Ταλάντων, ὁ παρακλητικὸς εἰς τὴν Θεοτόκον κανὼν ἐψάλλετο καθ' ἑκάστην ἐν τετραφωνίᾳ, καὶ ὅτι τὴν προτελευταίαν ἡμέραν τῆς νηστείας ἔλαβον μέρος καὶ γυναῖκες, ἔγγαμοι καὶ ἄγαμοι, καὶ ὅτι ἔψαλαν «μελωδικώτατα» καὶ «κατεγοήτευσαν» τοὺς ἐκκλησιαζομένους, καὶ κατόπιν ἐδέξαντο «τὰ ἐγκάρδια συγχαρητήρια ἀπάντων». Τί ἄρα γε νὰ συμβαίῃ; Τί μουσικὸν κείμενον τετραφωνίας νὰ εἶχον οἱ τομηροὶ οὗτοι καινοτόμοι;

Ἐν Γαλλίᾳ. Ὁ ἐν Παρισίοις μουσικὸς κ. Θεόδ. Σπάθης, λαβὼν μέρος εἰς τὸν ἐτήσιον διαγωνισμόν τοῦ Δημοτικοῦ μελοδράματος «Τριανόν», ἤλθε πρῶτος κατὰ σειρὰν ἐπιτυχίας, ἐξασφαλίσας εἰς τὸ ὄνομαστὸν καλλιτεχνικὸν τοῦτο κέντρον τῶν Παρισίων τὴν δευτέραν θέσιν μετὰ τὸν περιφημὸν διευθυντὴν τῆς ὀρχήστρας κ. Μπεργαλόν.

Ἐν Αἰγύπτῳ.—Τὸ ἔγκριτον «Καίρον» γράφει ὅτι «διὰ τῆς ὁδοῦ Φαγκάλας διήρχετο κηδεῖα κοπτικὴ ἐπὶ κεφαλῆς ἔχουσα ἀραβικὴν μουσικὴν. Ποῖος ὄμως θὰ πιστεῖσῃ ὅτι ἡ μὲν πάντα αὕτη, ἀντὶ πενθίμου ἐμβατηρίου ἐπαινίσει φαιδρότατον γερμανικὸν βάλς, παρὰ τὰς παραφωνίας τῶν μουσικῶν; Οἱ μάρτυρες τοῦ... πραξικοπήματος τούτου τῶν μουσικῶν, ἠδυνάτουν λίαν δικαίως ἄλλως τε νὰ πιστεῦσουν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰ ὄτιά των. Καὶ τὸ ἀτύχημα ἦτο, ὅτι ἐπρόκειτο περὶ κηδεῖας 16ετοῦς Κοπτορθοδόξου νεάνιδος!»

Παρόμοιον ἀκριβὸς ἐγένετο καὶ ἐν Κων'πόλει κατὰ τὴν κηδεῖαν τοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Β', ὅτε ἡ στρατιωτικὴ μουσικὴ παιζούσα ζωηρὰ ἐμβατήρια, ἠναγκάσθη νὰ σιγήσῃ τῇ ἐπεμβάσει τῶν ἐγκρίτων ὁμογενῶν.

Η ΜΟΥΣΙΚΗ

ΑΝΑ ΤΟΥΣ ΣΥΝΟΙΚΟΥΣ ΛΑΟΥΣ

Ὁ γνωστὸς ἀρμένιος μουσικοδιδάσκαλος τῆς πόλεώς μας κ. Σύλβιος Keussy, εὐδοκίμως διδάσκων τὴν θεῖαν τέχνην ἀπὸ 24 ἐτῶν ἐν ταῖς γαλλικαῖς τῆς πόλεώς μας σχολαῖς, ἐτιμήθη διὰ τιμητικοῦ καλλιτεχνικοῦ παρασήμου (Officier d'Academie) ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας τῆς Γαλλίας καὶ τῶν καλῶν τεχνῶν. Ἡ «Μουσικὴ» συγχαίρει τὸν διακεκριμένον μουσικὸν διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν τιμὴν καὶ εὐχεται αὐτῷ καὶ ἄλλους τιμητικοὺς βαθμοὺς, ἀναξίους τῶν καλλιτεχνικῶν αὐτοῦ προσόντων.

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ «Ἐκκλ. Φόρου» καὶ τοῦ «Πανταίνου» Ἀλεξανδρείας κ. Γρηγόριος Παπαμιχαήλ ἐδημοσίευσεν κατ' αὐτὰς βιβλίον εἰς ἄκρον ἐνδιαφέρον ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον. Ἐν αὐτῷ ἐκτίθενται τὰ διάφορα εἶδη τῶν περιεργωτάτων πνευματιστικῶν πειραμάτων, ἡ ἱστορία τοῦ Πνευματισμοῦ, ἡ ἔρμηνεῖα τῶν φαινομένων του καὶ ἡ φιλοσοφία του. Τὸ σύστημα τοῦ Πνευματισμοῦ μετὰ ταῦτα ἀναλύεται, μετὰ δὲ τὴν φιλοσοφικὴν του ἐξέτασιν ἀντιπαραβάλλεται πρὸς τὸν Χριστιανισμόν καὶ ὀρίζεται ποῖα εἶνε ἡ θέσις τοῦ Πνευματισμοῦ ἀπέναντι τοῦ Χριστιανισμοῦ. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο, ἀποτελούμενον ἐκ σελίδων 172, εἶνε τὸ πρῶτον ἐλληνιστὶ δημοσιεύμενον συστηματικὸν περὶ Πνευματισμοῦ δημοσίευμα, πληρέστερα διαφωτίζον τὸν ἀνχνύστην ἐπὶ τῶν πνευματιστικῶν ζητημάτων καὶ ἀποτελοῦν κατ' ἐξοχίην τερπνὸν καὶ διδασκτικὸν ἀνάγνωσμα διὰ πάντα φιλανγκνώστην καὶ φιλομαθῆ.

Ἐδρίσκειται παρὰ τῷ συγγραφῆι (Direction du «Phare Ecclésiastique», Alexandrie, Rue Gessi Pacha 10), ἡ ἐν τῷ Πατριρχικῷ Τυπογραφείῳ. Τιμᾶται δὲ φρ. 3,50.

ΑΠΟΛΛΩΝ Ο ΜΟΥΣΗΓΕΤΗΣ

Ἀνευπηθῆ τὸ θεωρητικὸν μέρος τοῦ Α' Τεύχους τοῦ «Ἀπόλλωνος Μουσηγέτου» τοῦ κ. Γ. Παχτίκου, τὸ ὅποιον ἀπὸ τριετίας εἶχε τελειῶς ἐξαντληθῆ. Τὸ βιβλιαρίον τοῦτο, περιέχον τὰς ἀπαρακίτους τεχνικὰς φθικὰς γνώσεις, εἶνε ἀπαραίτητον ἐφόδιον διὰ πάντα βουλούμενον νὰ μάθῃ τὴν μουσικὴν συστηματικῶς. Τιμᾶται ἀντὶ 5 μόνον Γροσίων ἐν Τουρκίᾳ καὶ 1,25 τοῦ φράγκου διὰ τὸ ἐξωτερικόν.

ΔΗΛΩΣΕΙΣ

Παρακαλοῦνται οἱ συνδρομηταὶ τῆς «Μουσικῆς», ὅσοι μέχρι τοῦδε καθυστεροῦσιν εἰσεῖν τὰς συνδρομὰς αὐτῶν, νὰ σπεύσωσι νὰ καταβάλωσιν αὐτάς, καθὼς ὅσον μάλιστα μετὰ δύο φυλλάδια θὰ συμπληρωθῇ ἡδὴ ἡ ἐτησίᾳ αὐτῆς σταδιοδρομία. Αἱ συνδρομαὶ δύνανται ν' ἀποσταλῶσιν ἀπ' εὐθείας πρὸς ἡμᾶς, ἀλλ' οἱ ἐν Κύπρῳ δύνανται νὰ καταβάλωσι καὶ εἰς τὸν ἐν Λευκωσίᾳ καθηγητὴν τῆς Μουσικῆς κ. Κλ. Ἀρτεμίδου, οἱ ἐν Βάρῃ εἰς τὸν κ. Β. Ν. Γουναρόπουλον καὶ οἱ ἐν Σμύρῃ εἰς τὸν κ. Νικ. Παπαδόπουλον πρωτοπόλητὴν τοῦ Μητροπολιτικοῦ ναοῦ.

*

Οὐδεμία αἴτησις πρὸς ἔγγραφὴν συνδρομητῶν λαμβάνεται ὑπ' ὄψει, ἂν μὴ προκαταβληθῇ ἡ συνδρομὴ.

*

Πᾶσα περὶ τῆς διεκπεραιώσεως τοῦ Περιδικοῦ παρατήρησις δέον νὰ γίνηται ἐντὸς δύο τὸ πολὺ μηνῶν.

*

Πᾶσα ἀλλαγὴ τῆς ταχυδρομικῆς διευθύνσεως τῶν συνδρομητῶν δέον ἐγκαίρως ν' ἀναγγέληται ἡμῖν, ἄλλως οὐδεμίαν φέρομεν εὐθύνην διὰ πᾶσαν τῶν φύλλων ἀπώλειαν.